

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра політичних інститутів та процесів

Микола Геник

**ТЕОРІЯ
МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН**

САМОСТІЙНА РОБОТА

МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК

Івано-Франківськ
2024

УДК 327.01
T-33
ББК 66.4(0)

Геник М.А. Теорія міжнародних відносин. Самостійна робота: Методичний посібник.- Івано-Франківськ. 2024.- 72 с.

У методичних рекомендаціях викладено тематичний план, програму лекційних і семінарських занять з теорії міжнародних відносин для самостійної роботи здобувачів. Розглядаються особливості кожної теми, для цього вміщено методичні матеріали у вигляді таблиць, схем, переліку термінів, літератури і т.д. Для перевірки знань наводяться зразки тестів.

Методичні рекомендації будуть корисні для викладачів, здобувачів і всіх, хто цікавиться політичними науками та теорією міжнародних відносин.

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Факультету історії, політології і міжнародних відносин
(протокол № 4 від 28 листопада 2024 року).*

Рецензенти:

Рябов С.Г. – доктор філософських наук, професор кафедри політології Національного університету “Києво-Могилянська Академія”.

Голембський Ф. – габілітований доктор, професор, завідувач Кафедри європеїстики Факультету журналістики і політичних наук Варшавського університету.

Матвієнків С.М. – кандидат політичних наук, доцент кафедри політичних інститутів і процесів Прикарпатського національного університету ім. В.Стефаника

УДК 327.01
T-33
ББК 66.4(0)

© Геник М.А., 2024
© ПНУ ім. В. Стефаника, 2024

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	4
Тематичне планування	6
Перелік підручників і посібників	7
Перелік довідників, словників, енциклопедій	10
Збірники документів	12
Програма лекційних занять	13
Програма практичних занять:	18
1 Вступ до курсу “Теорія міжнародних відносин”	18
2 Порівняльний аналіз міжнародних політичних систем	19
3 Механізм формування і реалізації зовнішньої політики	21
4 Світовий устрій	22
5 Основи дипломатії	25
6 Міжнародна інтеграція	27
7 Процеси глобалізації	29
8 Основи геополітики	31
9 Міжнародні конфлікти	33
10 Проблеми миру і роззброєння	35
11 Міжнародна безпека	38
12 Міжнародні організації	40
13 Організація Об’єднаних Націй	44
14 Міжнародні неурядові організації	47
15 Міжнародне право	49
16 Міжнародна економіка	50
17 Основні етапи формування української зовнішньої політики	53
18 Зовнішня політика сучасної України	54
19 Прогнозування у міжнародній політиці	60
Тестові завдання	62
Рекомендована тематика курсових робіт	64
Програмові вимоги	67

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

АКТУАЛЬНІСТЬ КУРСУ

Суспільно-політичні трансформації, зростання політизації населення, процеси інтеграції та глобалізації, котрі спостерігаються наприкінці ХХ – на початку ХХІ століть, вимагають осмисленої підтримки широких народних мас, формування їхньої активної громадянської позиції для того, щоб демократичні зміни, зокрема в державах Центрально-Східної Європи і Україні, стали незворотніми.

Цими мотивами продиктоване впровадження курсу теорії міжнародних відносин як дисципліни для вивчення у вищих навчальних закладах України.

МЕТА ВИВЧЕННЯ КУРСУ:

- ознайомлення студентів з основними поняттями, категоріями і проблемами теорії міжнародних відносин;
- вивчення методології, теорії та парадигм політичної науки;
- поглиблення знань студентів з предметів, котрі вивчалися раніше;
- вплив на систематизацію їхніх знань і умінь та сприяння встановленню міжпредметних зв'язків;
- формування плюралістського світогляду, активної громадянської і політичної позиції.

МІЖПРЕДМЕТНІ ЗВ'ЯЗКИ

Курс “Теорія міжнародних відносин” безпосередньо пов'язаний з іншими дисциплінами гуманітарного профілю: політологією, зовнішньою політикою зарубіжних країн, зовнішньою політикою України, основами євроінтеграції, основами права, історією України та іншими.

ЛІТЕРАТУРА

Кваліфікована самостійна робота та підготовка до практичних занять передбачає ознайомлення із фаховою літературою, яку поділено на підручники, хрестоматії та антології. Крім того, до кожної теми рекомендовано перелік джерел та додаткову літературу.

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ:

Політичні карти, схеми, таблиці, антології та хрестоматії. Технічні засоби навчання: діапроектори, відеомагнітофони, комп'ютери, аудіотехніка.

РЕФЕРАТИ

Вивчення основних тем курсу передбачає написання студентами рефератів і виступів з науковими повідомленнями на практичних заняттях.

Оскільки значна кількість публікацій існує в електронних версіях, пропонується перелік основних веб-сайтів:

Передбачено також написання курсових, бакалаврських та магістерських робіт з тем “Теорії міжнародних відносин”

ВИДИ КОНТРОЛЮ

Основними видами контролю передбачено опитування, написання рефератів, контрольних робіт і тестів. Опитування проводиться на практичних заняттях і передбачає перевірку ступеня засвоєння знань з конкретної теми, володіння основними поняттями і термінами та вміння трансплювати теоретичні знання на реальну суспільно-політичну ситуацію. Тести і контрольні роботи проводяться з метою виявлення знань студентів з окремого блоку тем. Вивчення курсу завершується екзаменом. Програмові вимоги вміщені наприкінці методичного посібника.

ТЕМАТИЧНЕ ПЛАНУВАННЯ

Тема	кількість год.		
	лекції	заняття	сам. роб.
Тема 1. Вступ до курсу “Теорія міжнародних відносин”	2	2	6
Тема 2. Порівняльний аналіз міжнародних політичних систем	2	2	6
Тема 3. Механізм формування і реалізації зовнішньої політики	2	2	6
Тема 4. Світовий устрій і міжнародні системи	2	2	6
Тема 5. Основи дипломатії	2	2	6
Тема 6. Міжнародна інтеграція	2	2	6
Тема 7. Процеси глобалізації	2	2	6
Тема 8. Основи геополітики	2	2	6
Тема 9. Міжнародні конфлікти	2		6
Тема 10. Проблеми миру і роззброєння	2	2	6
Тема 11. Міжнародна безпека	2		6
Тема 12. Міжнародні організації	2	2	6
Тема 13. Організація Об’єднаних Націй	2		8
Тема 14. Міжнародні неурядові організації		2	6
Тема 15. Міжнародне право	2		8
Тема 16. Міжнародна економіка		2	6
Тема 17. Основні етапи формування української зовнішньої політики		2	6
Тема 18. Зовнішня політика сучасної України		2	8
Тема 19. Прогнозування у міжнародній політиці	2	2	6
ЗАГ:	30	30	120

ПЕРЕЛІК ПІДРУЧНИКІВ І ПОСІБНИКІВ

- Камінський А.** Вступ до міжнародних відносин. – Львів: Світ, 1995. – 144 с.
- Капітоненко М.М. Теорія міжнародних відносин. Чернівці: Книги-XXI, 2019. 272 с.
- Кучик О.С., Суховолець І.Р., Стельмах А.Б.** та ін. Міжнародні організації. Навчальний посібник / За ред. **О.С.Кучика.**- К.: Знання, 2005.- 497 с.
- Мадіссон В.В., Шахов В.А.** Політологія міжнародних відносин. Навчальний посібник.– К.: Либідь, 1997.– 176 с.
- Мальський М., Мацяк М.** Теорія зовнішньої політики.- Львів, 2004.
- Мальський М., Мацяк М.** Теорія міжнародних відносин. Підручник. 2-е вид., перероблене і доп. – К.: Кобза, 2003.- 528 с.
- Мальський М.З., Мацяк М.М.** Теорія міжнародних відносин. Підручник. – К.: Знання, 2007.- 461 с.
- Міжнародні відносини та зовнішня політика. 1945–70–ті роки: Підручник / **В.А.Манджола, М.М.Білоусов, Л.Ф.Гайдуков та ін.**– К.: Либідь, 1999.– 558 с.
- Міжнародні відносини та зовнішня політика. 1980–2000 роки: Підручник / **Л.Ф.Гайдуков, В.Г.Кремень, Л.В.Губерський.**– К.: Либідь, 2001.– 624 с.
- Основи політичної науки. – Ч. 4: Міжнародна політика / Курс лекцій за ред. **Б.Кухти.** – Львів: Кальварія, 1999. – 436 с.
- Світова та Європейська інтеграція: організаційні засади. Навчальний посібник / За заг. ред. **Я.Й.Малика, М.З.Мальського.**- Львів, 2001.- 402 с.
- Требін М.П. Теорія міжнародних відносин. К.: Право, 2022. 472 с.
- Циганкова Т.М., Гордєєва Т.Ф.** Міжнародні організації. Навчальний посібник.- К.: КНЕУ, 2001.- 340 с.
- Цимбалістий В.Ф.** Теорія міжнародних відносин: Навчальний посібник.- Частина 1.- Львів: «Новий Світ - 2000», 2004.- 144 с.
- Цимбалістий В.Ф. Теорія міжнародних відносин. Львів: Новий світ-2000, 2025. 360 с.
- Шепелєв М.А.** Теорія міжнародних відносин / За ред. **Д.В.Табачника.**- К.: Вища школа, 2004.- 622 с.
- Шергін С.О. Політологія міжнародних відносин. К.: Центр учбової літератури, 2020. 256 с.
- Ball M.M., Killough H.B.** International Relations.– London, 1956.
- Barston R.P.** (Ed.) The Other Powers: Studie in the Foreign Policies of Small States.–London, 1973.
- Beitz C.R.** Political Theory and International Relations.– Princeton, 1979.
- Beloff M.** The Great Powers.– N.Y., 1959.
- Bernaś B.** Międzynarodowe stosunki polityczne / Skrypty Akademii Ekonomicznej imienia Oskara Langego we Wrocławiu.– Wrocław, 1986.– 149 s.
- Bernholz P.** The International Game of Power. Past, Present and Future / New Babylon. Studies in the Social Sciences. N 42.– Berlin; New York; Amsterdam: Mouton Publisher, 1985.– 218 p.
- Bierzanek R.** Współczesne stosunki międzynarodowe.– Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, 1971.– 436 s.
- Bierzanek R.** Współczesne stosunki międzynarodowe.– Warszawa: Państwowy Instytut Wydawniczy, 1972.– 375 s.
- Bierzanek R.** Współczesne stosunki międzynarodowe.– Warszawa: Państwowy Instytut Wydawniczy, 1980.– 426 s.
- Blix H.** Sovereignty, Agressions and Neutrality.– Stockholm, 1970.
- Boasson C.** Approaches to the Study of International Relations.– Assen, 1963.
- Bogdan C., Preda E.** Spheres of Influence.– N.Y.: Columbia University Press, 1988.– 179 p.
- Bonanate L.** La politica della dissuasione: La guerra nella politica mondiale.– Torino, 1971.

- Boucher D.** Political Theories of International Relations. From Thucydides to the Present.– Oxford; New York: Oxford University Press, 1998.– 443 p.
- Boutros-Ghali B.** Contribution á une theorie générale des alliances.– Paris, 1963.
- Brown S.** New Forces in World Politics.– Washington, 1974.
- Buchan A.** Change without War: The Shifting Structures of World Power.– London, 1974.
- Burton J.W.** International Relations.– Cambridge, 1965.
- Butterfield H., Wight M.** (Eds.) Diplomatic Investigations: Essays in the Theory of International Politics.– London, 1966.
- Buzan B.** People, States and Fear: The National Security Problem in International Relations.– Brighton, 1983.
- Clark I.** Reform and Resistance in the International Order.– Cambridge; London; New York; New Rochelle; Melbourne; Sydney: Cambridge University Press, 1980.– 202 p.
- Classics of International Relations / Third Edition / Edited by **John A. Vasquez.**– Upper Saddle River: Prentice Hall, 1996.– 411 p.
- Claude I.L.Jr.** Power and International Relations.– N.Y., 1962.
- Colard D.** Les relations internationales / 3e édition complétée et augmentée.– Paris; New York; Barcelone; Milan; Mexico; São Paulo: Masson, 1987.– 288 p.
- Cottam R.W.** Foreign Policy Motivation. A General Theory and a Case Study.– London, 1977.
- Czarnocki A., Pietraś Z.J.** Współistnienie państw. Wstęp do międzynarodowych stosunków politycznych.– Lublin: UMCS, 1988.– 245 s.
- Dark K.R.** The Waves of Time. Long-term Change and International Relations.–London; N.Y.: Continuum, 2000.– 284 p.
- Deutsch K.W.** The Analysis of International Relations.– Englewood Cliffs, 1978.
- Dobroczyński M., Stefanowicz J.** Polityka zagraniczna.– Warszawa: PWN, 1984.– 328 s.
- Donelan M.** Elements of International Political Theory.– Oxford: Clarendon Press, 1990.– 212 p.
- Doughert J., Pfalzgaff R.** Contending Theories of International Relations.– N.Y., 1962.
- Etyka dyplomacji. Wykłady publiczne w Polskim Instytucie Spraw Międzynarodowych.– Warszawa: PISM, 2002.– 88 s.
- Ferguson Y.H., Mansbach R.W.** The State, Conceptual Chaos and the Future of International Relations Theory / GSIS Monograph Series in World Affairs. The University of Denver.– Boulder; London: Lynne Rienner Publishers, 1989.– 126 p.
- Fisher G.** Mindsets: the role of culture and perception in international relations.–Yarmouth, ME: Intercultural Press, Inc., 1988.– 186 p.
- Foreign Policy in World Politics. States and Regions / Seventh edition / Ed. by **Roy C. Macridis.**– Englewood Cliffs: Prentice–Hall International, inc., 1989.– 488 p.
- Forsyth M.G., Keens-Soper H.M.A., Savigear P.** The Theory of International Relations.– London, 1970.
- Frankel J.** Contemporary International Theory and the Behaviour of States.– London, 1973.
- Frankel J.** International Politics: Conflict and Harmony.– London, 1969.
- Frankel J.** International Relations in a Changing World / Fourth Edition.– Oxford; New York: New York University Press, 1988.– 243 p.
- Global Changes and Theoretical Challenges. Approaches to World Politics for the 1990s / Edited by **Ernst-Otto Czempiel, James N. Rosenau.**– Toronto: Lexington Books, 1989.– 317 p.
- Goldstein J.S.** International Relations.– N.Y.: Harper Collins College Publishers, 1994.–599 p.
- Gollwitzer H.** Geschichte des weltpolitischen Denkens.– Band 1: Vom Zeitalter der Entdeckungen bis zum Beginn des Imperialismus.– Göttingen: Vandenhoeck und Ruprecht, 1972.– 535 S.; Band 2: Zeitalter des Imperialismus und der Weltkriege.– Göttingen: Vandenhoeck und Ruprecht, 1982.– 643 S.
- Gounelle M.** Relations internationales / Deuxième édition.– Paris: Éditions Dalloz, 1993.–168 p.
- Greenstein F.I.** Personality and Politics: Problems of Evidence, Inference and Conceptualization.– N.Y., 1975.

- Hall R.B.** Social constructs and international systems / National Collective Identity.–N.Y.; Chichester: Columbia University Press, 1999.– 397 p.
- Hartmann F.H.** The Relations of Nations.– N.Y., 1967.
- Hinsley F.H.** Power and the Pursuit of Peace: Theory and Practice in the History of Relations between States.–Cambridge, 1963.
- Hollis M., Smith S.** Explaining and Understanding International Relations.– Oxford: Clarendon Press, 1990.– 226 p.
- International Relations in the Twentieth Century: A Reader / Edited by **Marc Williams**.–N.Y.: New York University Press, 1989.– 327 p.
- Kaplan M.A.** (Ed.) New Approaches to International Relations.– N.Y., 1968.
- Kennedy P.** Mocarstwa świata.– Warszawa, 1995.
- Kennedy P.** The Rise and Fall of the Great Powers. Economic Change and the Military Conflict from 1500 to 2000. – London: Fontana Press, 1989. – 898 p.
- Keohane R.O., Nye J.S.Jr.** Power and Independence: World Politics in Transition.–Boston, 1977.
- Keohane R.O., Nye J.S.Jr.** (Ed.) Transnational Relations and World Politics.–Cambridge, 1972.
- Kostecki W.** Polityka zagraniczna. Teoretyczne podstawy badań.– Warszawa: PWN, 1988.– 172 s.
- Kostecki W.** The Security Complex Approach.– Copenhagen, 1994.
- Kratochwil F.V.** International Order and Foreign Policy: A Theoretical Sketch of Post-war International Politics.– Boulder, 1978.
- Kukulka J.** Międzynarodowe stosunki polityczne.– Warszawa: PWN, 1982.– 406 s.
- Kukulka J.** Problemy teorii stosunków międzynarodowych.– Warszawa: PWN, 1978.– 327 s.
- Kulski W.W.** International Politics in Revolutionary Age.– N.Y., 1964.
- Les Nouvelles Relations Internationales. Pratiques et théories / Sous la direction de **Marie-Claude Smouts** / Références inédites.– Paris: Presses de Sciences Po, 1998.– 410 p.
- Lieber R.J.** No Common Power. Understanding International Relations / Third Edition.– N.Y.: Hasper Collins College Publihers, 1995.– 386 p.
- Lieber R.J.** Theory and World Politics.– Cambridge, 1972.
- Link W.** The East–West Conflict. The Organisation of International Relations in the Twentieth Century.– Leamington Spa; Heidelberg; Dover NH; Berg, 1986.– 198 p.
- Liska G.** International Equilibrium: A Theoretical Essay on the Politics and Organization of Security.– Cambridge, 1957.
- Manning C.A.W.** The Nature of International Society.– London, 1975.
- Mathisen T.** The Functions of Small States in the Strategies of Great Powers.– Oslo, 1972.
- McClelland C.A.** Theory and the International System.– N.Y., 1966.
- Modelski G.** A Theory of Foreign Policy.– N.Y., 1962.
- Modelski G.** Principles of World Politics.– N.Y., 1972.
- Morgenthau H.J.** Politics among Nations: The Struggle for Power and Peace / Third edition.– N.Y., 1965.
- Otte T.G.** Personalities, War and Diplomacy. Essays on International History / Ed. **C.Pagedas**.– Portland OR: Frank Cass Publishers, 1997.– 312 p.
- Paleczny T.** Socjologia stosunków międzynarodowych. Zarys problematyki / Acta Academiae Modrevianae.– Zeszyty naukowe.– Nr. 1/2001.– Kraków: Krakowska Szkoła Wyższa im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego, 2001.– 314 s.
- Role Quests in the Post–Cold War Era. Foreign Policies in Transition / Ed. by **Philippe G. Le Prestre**.– Montreal; Kingston; London; Buffalo: McGill–Queen’s University Press, 1997.– 318 p.
- Rosenau J.N.** (Ed.) International Politics and Foreign Policy.– N.Y., 1969.
- Rosenau J.N.** Turbulence in World Politics: A Theory of Change and Continuity.– Princeton, 1991.
- Schwarzenberger G.** Power Politics: A Study of International Society.– London, 1951.
- Seabury P.** (Ed.) Balance of Power.– San Francisco, 1965.

- Singer M.R.** Weak States in a World of Powers: The Dynamic of International Relationships.– N.Y., 1972.
- Sprout H., Sprout M.** Foundations of International Politics.– Princeton, 1966.
- Sprout H., Sprout M.** Toward a Politics of the Planet Earth.– N.Y., 1973.
- Stefanowicz J.** Anatomia polityki międzynarodowej (Podręcznik akademicki).– Toruń: Adam Marszałek, 2000.– 207 s.
- Stefanowicz J.** Ład międzynarodowy. Doświadczenie i przyszłość.– Warszawa: Instytut Studiów Politycznych PAN, 1996.– 271 s.
- Stefanowicz J.** Stary, nowy świat: ciągłość i zmiana w stosunkach międzynarodowych.– Warszawa, 1978.
- Stosunki międzynarodowe. Geneza, struktura, dynamika / Pod redakcją naukową **Edwarda Halizaka i Romana Kuźniara.** – Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, 2000.– 587 s.
- Stosunki międzynarodowe / Praca zbiorowa pod red. **Włodzimierza Malendowskiego i Czesława Mojsiewicza.**– Wrocław: Atla2, 2000.– 648 s.
- Sullivan M.P.** International Relations: Theories and Evidence.– Englewood Cliffs, 1976.
- Sutor J.** Państwa neutralne i niezaangażowane.– Warszawa, 1972.
- The Evolution of Theory in International Relations: Essays in honour of William T.R. Fox / Edited by **Robert L. Rothstein.**– Columbia: University of South Carolina Press, 1991.– 222 p.
- Thomson K.W.** Understanding World Politics.– Notre Dame, 1975.
- Uniwersytet Warszawski. Instytut Studiów Międzynarodowych. Informator. Programy nauczania, formy studiów, pracownicy naukowcy i badania naukowe.– Warszawa: Fundacja Studiów Międzynarodowych, 1995.– 73 s.
- Vukadinović R.** Międzynarodowe stosunki polityczne.– Warszawa: PWN, 1980.– 410 s.
- Waltz K.N.** Theory of International Politics.– Reading, Mass., 1979.
- Wiatr J.J.** Socjologiczne ujęcie stosunków międzynarodowych.– Warszawa, 1972.
- Wight M.** Power Politics.– N.Y., 1979.
- Weres L.** Teoria gier w amerykańskiej nauce o stosunkach międzynarodowych.– Poznań, 1982.
- Wright Q.** The Study of International Relations.–N.Y., 1955.
- Z zagadnień stosunków międzynarodowych / Pod red. **Jana Przewłockiego.**– Prace naukowe Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach.–Nr. 317.– Prace z nauk społecznych.–Nr. 8.–Katowice: Uniwersytet Śląski, 1979.– 170 s.
- Zmienność i instytucjonalizacja stosunków międzynarodowych / Pod redakcją naukową **Józefa Kukulki.**– Warszawa: PWN, 1988.– 466 s.

ПЕРЕЛІК ДОВІДНИКІВ, СЛОВНИКІВ, ЕНЦИКЛОПЕДІЙ

Романюк А.С. Західна Європа. Політичний довідник.– Львів, 1999.

Bringmann T.C. Handbuch der Diplomatie 1815–1963. Auswärtige Missionschefs in Deutschland und deutsche Missionschefs im Ausland von Metternich bis Adenauer.– München: K.G.Saur, 2001.– 506 S.

Dictionnaire diplomatique / Publie sous la direction de **M.A.-F.Frangulis**.– Paris: Académie diplomatique internationale, 1933.– Vol.1.– 1282 p.; Vol.2.– 1120 p.; Vol.3.– 1123 p.; Vol.4.– 1215 p.

Foundations in International Affairs. Search for Security / Ed. by **Mary E. Lord** and **Bruce Seymore II**.– Washington: ACCESS, 1996.– 183 p.

Haensch G. Wörterbuch der internationalen Beziehungen und der Politik. Systematisch und alphabetisch Deutsch–Englisch–Französisch–Spanisch.– München: Max Hueber Verlag, 1965.– 638 S.

Kosobudzki T. MSZ od A do Z. Ludzie i sprawy Ministerstwa Spraw Zagranicznych w latach 1990–1995.– Warszawa: Wydawnictwo'69, 1997.– 290 s.

Mojsiewicz Cz. Leksykon problemów międzynarodowych i konfliktów zbrojnych.– Wrocław: Atla2, 1999.– 295 s.

Northedge F.S., Donelan M.D. International Disputes: The Political Aspects.– London, 1971
The Foreign Affairs 50–year Bibliography. New Evaluations of Significant Books on International Relations 1920–1970 / Ed. by **Byron Dexter**.– New York; London: R.R.Bowker Company, 1972.– 936 p.

Peace, Security and Conflict Prevention. SIPRI – UNESCO Handbook / Introduction by **Adam Daniel Rotfeld** and **Janusz Symonides**.– Oxford; New York: Oxford University Press; SIPRI; UNESCO, 1998.– 230 p.

Pieńkos J. Polsko–angielsko–francusko–niemiecki glosariusz terminologii stosunków międzynarodowych i prawa międzynarodowego.– Warszawa: PWN, 1994.– 403 s.

Truhart P. International Directory of Foreign Ministers 1589–1989.– München; New York; London; Paris: K.G.Saur, 1989.– 475 p.

World Bibliography of International Documentation / Compiled and edited by **Th.D.Dimitrov**.– Vol.1: International Organizations.– Berlin: Walter de Gruyter, 1982.– 474 p.; Vol.2: Politics and World Affairs.– Berlin: Walter de Gruyter, 1982.– 352 p.

ЗБІРНИКИ ДОКУМЕНТІВ

Збірка договорів Ради Європи.- К., 2000.

Права людини і професійні стандарти для юристів (в документах міжнародних організацій).- К., 1996.

Україна в міжнародних відносинах. Боротьба зі злочинністю та взаємна правова допомога. (Книга перша) / Зібрання документів.- К., 1996.

Україна в міжнародних відносинах. Правова охорона культурних цінностей. (Книга друга) / Зібрання документів.- К., 1997.

Україна на міжнародній арені: Зб. документів і матеріалів (1991-1995 рр.). У 2-х книгах.- К., 1998.

Europäische Politische Zusammenarbeit. Dokumentation / Reihe: Berichte und Dokumentationen.– Bonn: Druckhaus Neue Presse Coburg, 1984.– 399 S.

Innerdeutsche Beziehungen. Die Entwicklung der Beziehungen zwischen der Bundesrepublik Deutschland und der Deutschen Demokratischen Republik 1980–1986. Eine Dokumentation.– Bonn: Bundesministerium für innerdeutsche Beziehungen, 1986.– 275 S.

Pilatowicz J. Źródła do historii powszechnej 1870-1939. Wybór dokumentów i materiałów.- Siedlce: Instytut Historii Akademii Podlaskiej, 2002.

ПРОГРАМА ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ

Тема № 1

ВСТУП ДО КУРСУ “ТЕОРІЯ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН”

Поняття міжнародної політики. Функції міжнародної політики. Поліваріантність підходів до визначення сутності міжнародних відносин. Типологія міжнародних відносин.

Предмет, об’єкт і завдання курсу “Теорія міжнародних відносин”. Структура курсу. Основні категорії теорії міжнародних відносин.

Поняття моралі у міжнародній політиці. Специфіка дії моральних норм у міжнародних відносинах. Основні підходи до проблеми поєднання політики і моралі. Етика компромісу у міжнародних відносинах.

Тема № 2

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ МІЖНАРОДНИХ ПОЛІТИЧНИХ СИСТЕМ

Суть і розвиток порівняльного аналізу політичних систем. Компаративістський аналіз політичних відносин.

Порівняння інститутів політичної організації суспільства. Спосіб формування та функції вищих органів влади при різних типах держав.

Порівняльний аналіз норм політичних систем. Особливості формування зовнішньої політики в різних державах.

Компаративістське співставлення політико–культурних цінностей.

Суспільно–економічний аспект порівняльного аналізу політичних систем. Класифікація держав за рівнем соціально-економічного розвитку.

Тема № 3

МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ І РЕАЛІЗАЦІЇ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ

Національні інтереси. Структура національних інтересів. Формування доктрини зовнішньої політики.

Органи зовнішніх зносин. Класифікація зовнішньополітичних представництв.

Механізм формування та реалізації зовнішньої політики України. Основні напрямки української зовнішньої політики.

Тема № 4

СВІТОВИЙ ЛАД

Багатоаспектність поняття могутності у міжнародній політиці. Основні критерії сили у міжнародних відносинах. Характеристика основних елементів могутності Н.Спайкменом, Р.Штайнмецем, Г.Фішером, Г.Моргентау, Р.Ароном.

Світові договірні системи. Характеристика основних типів договірних систем. Вестфальська система. Система міжнародних відносин після Віденського конгресу. Версальсько-Вашингтонська система. Ялтинсько-Потсдамська система. Трансформація глобальної системи наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст.

Багатополярна модель міжнародних відносин. Основні принципи та характеристики багатополярної системи. Принцип “балансу сили”. Теорія С.П.Хантінгтона про формування багатополярної системи, опертої на цивілізаціях.

Принципи біполярної системи. Класифікація держав при двополярній моделі. Рух неприсданання в двополярній системі. Розробка Г.Кісінджером принципу ядерного стримування.

Риси однополярної системи. З.К.Бжезинський про основні ознаки американського глобального лідерства. Основні варіанти трансформації однополярної моделі.

Тема № 5

ОСНОВИ ДИПЛОМАТІЇ

Поняття міжнародних переговорів. Суб’єкти міжнародних переговорів. Регламентація і класифікація дипломатичних представників міжнародно-правовими документами. Ранги дипломатичних представників. Їхні основні характеристики та прерогативи.

Міжнародні переговори: етапи, стратегія, тактика і процедура. Характеристика кожного етапу.

Дипломатичний протокол. Основні сфери регулювання.

Міжнародні договори. Структура міжнародного договору. Мови міжнародних договорів. Класифікація міжнародних договорів. Види і особливості дипломатичної переписки.

Необхідні риси характеру дипломатичних представників.

Тема № 6

ПОЛІТИЧНА ІНТЕГРАЦІЯ

Поняття, типи і механізми політичної інтеграції.

Особливості політичної інтеграції у період античності. Риси імперії Олександра Македонського та Римської імперії.

Основні тенденції інтеграційних процесів у період середньовіччя. Франкська держава Карла Великого. Священна Римська імперія германської нації. Візантійська імперія. Київська Русь.

Інтеграційні тенденції в СРСР. Союзний договір 1922 р. Основні етапи інтеграції.

Основні етапи євроінтеграції. План Р.Шумана. Римський договір. Договір в Маастріхті. Шенгенська угода.

Особливості політичної інтеграції у Центрально–Східній Європі. Мала Антанта. Балтійський союз. Рада економічної взаємодопомоги. Організація Варшавського договору. Проект Міжмор’я.

Україна в інтеграційних процесах кін. ХХ – поч. ХХІ ст. Співдружність Незалежних Держав. Група ГУАМ (ГУУАМ). Євроінтеграція як стратегічний вектор української зовнішньої політики. Співпраця України з НАТО.

Тема № 7

ПРОБЛЕМИ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Суперечливість поняття глобалізації. Основні підходи до оцінки глобалізації. Глобалістика як галузь політології. Предмет дослідження. Глобалізація у міжнародній політиці. Характерні риси.

Поняття глобальних проблем людства. Характерні риси. Класифікація глобальних проблем. Шляхи їх вирішення.

Антиглобалістський рух: мета, структура, методи діяльності. Цілі і методи діяльності лівих профспілок, ІУ Інтернаціоналу (троцькістів), природоохоронних рухів і т.д.

Проблеми малих і середніх країн у процесі глобалізації. Перспективи України в контексті глобалізації.

Тема № 8

ОСНОВИ ГЕОПОЛІТИКИ

Основні категорії геополітики. Природні кордони. Морфологія території. Роль гідрографічної мережі. Характеристика геополітичного положення. Рівні ГПП. Статичне і динамічне ГПП. Основні елементи динамічного ГПП.

Геоелементна економіка. Основні елементи взаємозалежності економіки і геополітики.

Німецька школа геополітики (Ф.Ратцель, Р.Челлен, К.Гаусгофер). Геополітичні теорії Г.Дж.Маккіндера. Структуризація світу. Обґрунтування ідеї глобального лідерства в американській геополітиці (А.Мехен, Н.Спайкмен, З.Бжезинський, С.П.Гантінгтон).

Російські геополітичні теорії. Концепція євразійства.

Геополітичний напрямок української політології (С.Рудницький, Ю.Липа).

Геополітичне положення України. Характеристика статичного і динамічного ГПП.

Тема № 9

МІЖНАРОДНІ КОНФЛІКТИ

Доктрини зовнішньої політики. Принципи формування парадигм і доктрин зовнішньої політики. Доктрина нейтралітету. Доктрина ізоляціонізму. Доктрина Монро. Доктрина блискучої рівноваги. Доктрина багатовекторності.

Суть, етапи і особливості міжнародних конфліктів. Джерела, причини і приводи міжнародних конфліктів.

Методи вивчення міжнародних конфліктів. Концепції К.Боулдінга та А.Раппапорта.

Типи міжнародних конфліктів. Методи розв'язання конфліктів: уникнення, відкладення, переговори, третейський арбітраж, посередництво, співробітництво.

Проблематичність дефініції агресії. Визначення комісії Політіса. Сучасна дефініція ООН.

Війна як форма реалізації зовнішньополітичних інтересів. Класична концепція війни К. фон Клаузевіца. Класифікація війн.

Міжнародний тероризм як новітня загроза міжнародній безпеці. Особливості міжнародного тероризму. Антитерористична акція США.

Тема № 10

ПРОБЛЕМИ МИРУ ТА РОЗЗБРОЄННЯ

Багатоаспектність мирних стосунків. Класифікація типів мирних відносин за Р.Ароном.

Проблема запобігання конфліктам. Роззброєння і контроль над озброєннями. Основні міжнародні організації та конференції по роззброєнню.

Несилові методи впливу у міжнародній політиці. Їхня класифікація та механізми прийняття і застосування.

Миротворчі акції. Міжнародні організації і держави – ініціатори миротворчих акцій. Регіони проведення миротворчих акцій. Участь України у миротворчих акціях. Миротворчі акції поблизу кордонів України: у Придністров'ї, в Абхазії, в колишній Югославії.

Нобелівські премії миру. Історія та мета заснування премії. Найвідоміші лауреати: В.Вільсон, У.Черчіль, М.Л.Кінг, Н.Мандела, Л.Валенса, М.Горбачов, далай-лама, Сили ООН з підтримання миру, Міжнародний Червоний Хрест та ін.

Тема № 11

МІЖНАРОДНА БЕЗПЕКА

Поняття, структура і класифікація безпеки. Основні концепції безпеки: реалістична та ідеалістично-ліберальна. Роль міжнародного права та міжнародних інститутів у зміцненні безпеки. Неореалістична концепція балансу загроз С.Уолта.

Ієрархія понять безпеки. Дефініція національних інтересів.

Геополітичні пріоритети і стратегія національної безпеки. Співвідношення національної та міжнародної безпеки.

Стратегія національної безпеки України.

Міжнародна безпека. Типологія міжнародної безпеки. Регіональна і глобальна безпека. Військова безпека. Елементи військової безпеки. Сучасні загрози економічній, демографічній, екологічній чи інформаційній безпеці.

Організаційні основи міжнародної безпеки. Перегляд ролі ООН у забезпеченні глобальної безпеки. Трансформація військово-політичної доктрини НАТО. Цілі і завдання ОБСЄ.

Тема № 12

МІЖНАРОДНІ ОРГАНІЗАЦІЇ

Дефініція міжнародної організації. Структура міжнародних організацій. Регламентація діяльності міжнародних організацій. Міждержавні організації. Глобальні міжнародні організації.

Структура, цілі і завдання Ліги Націй. Механізм прийняття рішень. Західно-Українське товариство Ліги Націй.

Регіональні міжнародні організації на європейському, американському, африканському континенті та в АТР.

Тема № 13

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ

Передумови створення ООН. Мета і завдання ООН.

Структура ООН. Головні установи ООН. Прерогативи Генеральної асамблеї, Ради Безпеки та Генерального секретаря.

Структура і принципи ухвалення рішень Радою Безпеки. Спеціалізовані установи ООН. Проблема ефективності діяльності та проекти реформування ООН.

УРСР – член-засновник ООН

Тема № 14

МІЖНАРОДНІ НЕУРЯДОВІ ОРГАНІЗАЦІЇ

Поняття і типологія неурядових міжнародних організацій.

Релігійні НУМО. НУМО комуністичного руху. НУМО соціалістичного руху. НУМО науковців.

Пагуошський рух. Римський клуб. Гуманітарні НУМО. Спортивні НУМО. Профспілкові НУМО. Молодіжні НУМО. Жіночі НУМО.

Асоціації держав–виробників.

Тема № 15

МІЖНАРОДНЕ ПРАВО

Основні етапи формування міжнародного права. Академія міжнародного права. Асоціація міжнародного права. Міжнародна асоціація юридичних наук.

Джерела міжнародного права. Недосконалість міжнародного права. Галузі регулювання міжнародного права. Класифікація міжнародного права. Комісія міжнародного права при ГА ООН. Кодифікація міжнародного права. Кодекс Бустаманте. Женевська конференція з морського права.

Права людини у міжнародній політиці. Європейська конвенція про захист прав і основних свобод людини. Право націй на самовизначення. Основні міжнародно-правові документи у галузі захисту прав людини.

Міжнародні угоди про закони та звичаї війни. Гаазькі конвенції. Женевські протоколи 1925 р. про заборону застосування на війні удушливих, отруйних та інших подібних газів і бактеріологічних засобів. Женевські конвенції 1949 р. про захист жертв війни.

Права і обов'язки нейтральних держав. Обов'язки воюючих сторін.

Міжнародне публічне право. Міжнародно-правова відповідальність. Міжнародні судові органи. Постійна палата третейського суду. Постійна палата міжнародного правосуддя при Лізі Націй. Міжнародний суд ООН. Міжнародний суд в Гаазі, його завдання і прерогативи. Європейський суд у Страсбурзі. Морська арбітражна комісія. Виконання міжнародних арбітражних рішень.

Женевські протоколи 1924 р. про мирне розв'язання міжнародних суперечок.

Злочини проти людства. Міжнародні військові трибунали.

Тема № 16

МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА

Актуалізація економічних проблем у світовій політиці. Вплив глобалізації. Основні центри економічного розвитку. Світова економіка. Геоекономіка. Міжнародні економічні відносини. Міжнародний поділ праці. Боротьба за ринки сировини і ринки збуту товарів. Міжнародна торгівля. Світова Організація Торгівлі. Взаємовідносини України з СОТ.

Міжнародні фінансові організації. Міжнародний банк реконструкції і розвитку. Міжнародний валютний фонд. Міжнародні клірингові угоди. Міжнародна фінансова корпорація

Світові економічні кризи і проблема міжнародної стабільності. Міжнародні фінансові організації. Асоціації держав-виробників. Регіональні економічні об'єднання. Діяльність України в рамках Організації Чорноморського Економічного Співробітництва.

Міжнародна трудова міграція. Міжнародні інвестиції.

Тема № 17

ОСНОВНІ ЕТАПИ ФОРМУВАННЯ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Основні напрямки зовнішньої діяльності Київської Русі і Галицько-Волинського князівства. Значення шляху "з варяг в греки". Відносини з Візантією, Хозарією та європейськими державами.

Закордонна політика козацької держави. Дипломатичні відносини та військові союзи. Міжнародні трактати: Переяславський, Гадяцький. Поступова втрата прерогатив зовнішньополітичної діяльності.

Дипломатія УНР. Відносини з Росією. Стосунки з державами Четвертинного союзу. Брестський договір. Відносини з країнами Антанти. Варшавський договір. Українське питання на Паризькій мирній конференції.

Дипломатія ЗУНР. Злука УНР і ЗУНР. Відносини з Польщею. Проблема Східної Галичини на міжнародній арені у 1919 – 1923 рр.

Дипломатична діяльність УРСР. Міжнародні відносини. Ризький договір. Передача прерогатив зовнішньополітичної діяльності уряду СРСР.

Актуалізація українського питання на завершальній стадії Другої світової війни. Створення МЗС УРСР. Україна – член-засновник ООН. Діяльність УРСР на форумі ООН.

Тема № 18

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ

Суперечливість української доктрини багатовекторності. Національні інтереси України.

Взаємовідносини Україна – ЄС. Євроінтеграція як стратегічний вектор української зовнішньої політики. Статус України як держави-сусіда в зовнішньополітичній доктрині ЄС. Перспективи асоційованого членства України в ЄС.

Участь України у програмі НАТО “Партнерство заради миру”. Спільні військові навчання. Військово-технологічне співробітництво. Участь українських підрозділів в операції США в Іраці. Заява РНБ про можливість членства України в НАТО.

Українсько-російські відносини. Складнощі на шляху співробітництва.

Стратегічне партнерство України з Польщею. Договірні-правова база. Україна в зовнішньополітичній доктрині Польщі.

Українсько-американські стосунки. Україна в американській зовнішньополітичній доктрині. Основні галузі співробітництва.

Діяльність України в рамках ГУАМ (ГУУАМ). Результати Ялтинського самміту.

Проблеми української зовнішньої політики у контексті розширення ЄС і НАТО. Візові перешкоди. Обмеження зовнішньо-економічного співробітництва. Шляхи подолання негативних наслідків вступу країн Центрально-Східної Європи в ЄС.

Тема № 19

ПРОГНОЗУВАННЯ У МІЖНАРОДНІЙ ПОЛІТИЦІ

Суть, принципи та критерії функціонування політичної розвідки. Типи розвідницької діяльності. Вимоги до інформації розвідувального характеру.

Особистість розвідника. Різні типи розвідників. Мотивація їхньої діяльності. Необхідні риси і якості для розвідувальної роботи.

Принципи і методи політичного прогнозування. Основні аналітико-прогностичні центри. Аналітико-прогностичні доповіді як основа формування зовнішньополітичної стратегії.

Основні варіанти розвитку міжнародних відносин у XXI ст. Глобалізаційний сценарій. Створення світового уряду. Реформування ООН. Концепція “золотого мільярда”. Відмирання ролі держави. Сепаратистські рухи і перспектива розпаду багатонаціональних держав. Посилення впливів міжнародних організацій та транснаціональних корпорацій. Концепція С.П.Хантінгтона про формування багатопольярного світу на основі цивілізацій.

Посилення боротьби за природні ресурси. Переміщення основних центрів економічного та політичного розвитку.

ПРОГРАМА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Тема № 1:

ВСТУП ДО КУРСУ “ТЕОРІЯ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН”

ПЛАН

1. Поняття міжнародної політики.
2. Функції міжнародної політики.
3. Типологія міжнародних відносин.
4. Поняття моралі у міжнародній політиці.
5. Структура міжнародних відносин.
6. Предметна структура теорії міжнародних відносин.
7. Методи дослідження міжнародних відносин.
8. Міжнародні відносини як суспільне явище.
9. Класифікація наукових концепцій міжнародних відносин.
10. Учасники міжнародних відносин.
11. Суб’єкти міжнародного права.

КЛЮЧОВІ ПОНЯТТЯ І ТЕРМІНИ:

“блискуча ізоляція”(splendid isolation), визнання де-факто, визнання де-юре, збройний нейтралітет, *modus vivendi* (спосіб співіснування), мирне співіснування, міжнародне визнання, міжнародний делікт, невтручання, ненапад, *pacta sunt servanda*, позитивний нейтралітет, політика “доброго сусіда”, політика з позиції сили, постійний нейтралітет, право націй на самовизначення, принцип взаємності, протекторат,

1. Теорія міжнародних відносин Р.Арона.

4. Заповнити таблицю “Типи нейтралітету”:

№ п/п	Типи нейтралітету	Характерні риси	Приклади
1	2	3	4
1	<i>Евентуальний нейтралітет</i>		
2	<i>Постійний нейтралітет</i>		
3	<i>Позитивний нейтралітет</i>		

РЕКОМЕНДОВАНІ ВЕБ-САЙТИ:

<http://ips-dc.org>

<http://www.sipri.se>

<http://nt1.ids.ac.uk>

www.ndi.org

www.unog.ch/unidir

www.aspr.ac.at

www.pc.cdnpeacekeeping.ns.ca

www.pig.org.pl

www.ccpdc.org

www.fes.de

www.fordfound.org

www.idea.int

Institute for Policy Studies

Stockholm International Peace Research Institute

Institute of Development Studies, Sussex, UK

National Democratic Institute for International Affairs

United Nations Institute of Disarmament Research

Austrian Study Center for Peace and Conflict Resolution

Pearson Peacekeeping Center

Panstwowy Instytut Gospodarki

Carnegie Commission on Preventing Deadly Conflict

Friedrich Ebert Stiftung

The Ford Foundation

International Institute for Democracy and Electoral Assistance

www.sssup1.sssup.it

The Civilian Personnel of Peace-keeping Humanitarian Operations
and Election Monitoring Missions, Scuola Superiore di Studi
Universitari e di Perfezionamento
Administration and Cost of Elections
Institute on Governance

www.aceproject.org

www.iog.ca

ЛІТЕРАТУРА:

Герасимчук Т. Вплив позасистемних кризових чинників на структурні зміни в міжнародній системі: синергетичний підхід. Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії. 2024. Вип. 55. С. 269–284.

Геник М. Проблема трансформації Центрально-Східної Європи у теорії міжнародних відносин
Збігнева К. Бжезінського. Наукові записки НаУКМА.- Т.69. Політичні науки.- Київ, 2007.- С. 48-52.

Кирчів А. Інструменталізація міжнародно-політичної парадигми З. Бжезінського у формуванні регіональних пріоритетів зовнішньої політики України. Історико-політичні проблеми сучасного світу. 2024. № 50. С. 87-106.

Константиюк Сучасні теоретико-концептуальні підходи до дослідження «м'якої сили». Історико-політичні проблеми сучасного світу. 2024. № 49. С. 98-111.

Садовий Ю. Вплив європейської і євроатлантичної інтеграції на трансформацію і розвиток держав Центральної та Східної Європи. Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії. 2024. Вип. 56. С. 300-311.

Тістик Р. Сучасні підходи у вивченні дипломатії. Історико-політичні проблеми сучасного світу. 2024. № 49. С. 153-164.

Тістик Р. Епістемологія дипломатії у сучасних міжнародних відносинах. Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії. 2024. Вип. 54. С. 317–327.

Denysenko K.Yu. The individual in international relations: the transformation of the paradigm. Actual problems of international relations. 2025. Vol. 1, No162. P. 35-. (Фактор людини у міжнародних відносинах: трансформація парадигми)

Pashaieva K. Current foreign policy of Ukraine: a tough way to forge peace. Actual problems of international relations. 2025. Vol. 1, No 162. P. 4-15. (Сучасна зовнішня політика України: важкий шлях до миру).

Рябов С. Теорія міжнародної політики // Політологічні читання. – 1995. – № 1. – С. 171–191.

Explorations in Ethics and International Relation: Essays in honour of **Sydney D. Bailey** / Edited by **Nicholas A. Sims**.– London: Croom Helm Ltd., 1981.– 210 p.

Elfstrom G. Ethics for a Shrinking World.– N.Y.: St.Martin's Pres, 1990.– 232 p.

International Ethics / A Philosophy & Public Affairs Reader / Edited by **Charles R. Beitz, Marshall Cohen, Thoma Scanlon** and **A. John Simmons**.– Princeton: Princeton University Press, 1985.– 314 p.

Lynch A. The Soviet Study of International Relations / Soviet and East European Studies.– Cambridge; New York; New Rochelle; Melbourne; Sydney: Cambridge University Press, 1987.– 197 p.

Nincic M. Democracy and Foreign Policy: The Fallacy of Political Realism.– N.Y., 1992..

Osgood R.E., Tucker R.W. Force, Order and Justice.– Baltimore, 1967.

Palmer M., Stern L., Gaile C. The Interdisciplinary Study of Politics.– N.Y., 1974.

Parsons T. Political Science.– N.Y., 1952.

Pieniężek A. Suwerenność: problemy teorii i praktyki.– Warszawa, 1979.

Renecrance R.N. Action and Reaction in World Politics: International System in Perspective.– Toronto, 1963.

Rivera J. de The Psychological Dimension of Foreign Policy.– Columbus, 1968.

Тема № 2:

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ МІЖНАРОДНИХ ПОЛІТИЧНИХ СИСТЕМ

ПЛАН

1. Суть і розвиток порівняльного аналізу політичних систем.
2. Компаративістський аналіз політичних відносин.
3. Порівняння інститутів політичної організації суспільства.
4. Порівняльний аналіз норм політичних систем.
5. Компаративістське співставлення політико–культурних цінностей.
6. Суспільно–економічний аспект порівняльного аналізу політичних систем.

КЛЮЧОВІ ПОНЯТТЯ І ТЕРМІНИ:

абсолютна монархія, аполідизм, апатридизм, Балльплац, васальна держава, Вестмінстерський статут, відомство закордонних справ, вільне місто, глава держави, глава уряду, Даунінг-стріт, домініон, Єлисейський палац, Квірінал, Ке д'Орсе, кондомініум, конституційна монархія, конфедерація, подвійне громадянство, федерація, унітарна держава,

РЕКОМЕНДОВАНІ ВЕБ-САЙТИ:

www.cvk.ukrpack.net	Центральна Виборча Комісія
www.idea.int	International Institute for Democracy and Electoral Assistance
www.iog.ca	Institute on Governance
www.kmu.gov.ua	Кабінет Міністрів України
www.cvk.ukrpack.net	Центральна Виборча Комісія
www.bundeskanzler.de	Канцлер ФРН
www.bundesregierung.de	Федеральний уряд Німеччини
www.bund.de	Федеральна адміністрація Німеччини
www.auswaertiges-amt.de	Відомство закордонних справ ФРН
www.hofburg.at	Президент Австрії
www.president.az	Президент Азербайджану
www.presidencia.gov.ar	Президент Аргентини
www.president.gov.by	Президент Білорусії
www.president.bg	Президент Болгарії
www.planalto.gov.br	Президент Бразилії
www.europa.eu.int/comm/commission_barroso/president/index_en.htm	Президент Європейської Комісії
www.bundespraesident.de	Президент Німеччини
www.prezydent.pl	Президент Польщі
www.whitehouse.gov	Президент США
www.whitehouse.org	Президент США
www.president.gov.ua	Президент України
www.elysee.fr	Президент Франції

ЛІТЕРАТУРА:

- Герасимчук Т. Вплив позасистемних кризових чинників на структурні зміни в міжнародній системі: синергетичний підхід. Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії. 2024. Вип. 55. С. 269–284.
- Геник М. Проблема трансформації Центрально-Східної Європи у теорії міжнародних відносин Збігнева К. Бжезінського. Наукові записки НаУКМА.- Т.69. Політичні науки.- Київ, 2007.- С. 48-52.
- Кирчів А. Інструменталізація міжнародно-політичної парадигми З. Бжезінського у формуванні регіональних пріоритетів зовнішньої політики України. Історико-політичні проблеми сучасного світу. 2024. № 50. С. 87-106.
- Константиюк Сучасні теоретико-концептуальні підходи до дослідження «м'якої сили». Історико-політичні проблеми сучасного світу. 2024. № 49. С. 98-111.

- Садовий Ю. Вплив європейської і євроатлантичної інтеграції на трансформацію і розвиток держав Центральної та Східної Європи. Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії. 2024. Вип. 56. С. 300-311.
- Тістик Р. Сучасні підходи у вивченні дипломатії. Історико-політичні проблеми сучасного світу. 2024. № 49. С. 153-164.
- Борділовська О. Принципи і пріоритети зовнішньої політики республіки Індія на сучасному етапі. Гілея: науковий вісник. 2025. Випуск 203-204 (№ 1-2). С. 42–54.
- Міллер Ж.** Політико–адміністративні системи країн ЄС. Порівняльний аналіз.– К., 1996.
- Основи політичної науки / Курс лекцій за ред. **Б.Кухти.**– Ч.2: Політичні процеси, системи та інститути.– Львів: Кальварія, 1997.
- Основи політичної науки / Курс лекцій за ред. **Б.Кухти.**– Ч.3: Політична свідомість і культура.– Львів: Кальварія, 1998.
- Романюк А.С.** Західна Європа. Політичний довідник.– Львів, 1999.
- Махнач В.** Імперії у світовій історії // І.– № 18.– 2000.- С. 160-178.
- Buzan B., Jones C., Little R.** The Logic of Anarchy. Neorealism to Structural Realism.–N.Y.: Columbia University Press, 1993.– 267 p.
- Haas E.** Beyond the Nation–State.– Stanford, 1964.
- Hall R.B.** Social constructs and international systems / National Collective Identity.– N.Y.; Chichester: Columbia University Press, 1999.– 397 p.
- Niebuhr R.** The Structure of Nations and Empires.– N.Y., 1959.
- Ustrój państwa a polityka zagraniczna. Wykłady publiczne w Polskim Instytucie Spraw Międzynarodowych.–Warszawa: PISM, 2002.– 90 s.
- Будкін В.** Країни СНД у регіональних геополітичних системах // Політична думка. – 2000. – № 3. – С. 45–61.
- Ярош О.** Жіноче обличчя політики. Міжнародне жіноцтво у політичній системі суспільства // Політика і час. – 2001. – № 2. – С. 58–65.

Тема № 3:

МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ І РЕАЛІЗАЦІЇ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ

ПЛАН

1. Національні інтереси.
2. Формування доктрини зовнішньої політики.
3. Органи зовнішніх зносин.
4. Механізм формування та реалізації зовнішньої політики України.
5. Основні напрямки української зовнішньої політики.

КЛЮЧОВІ ПОНЯТТЯ І ТЕРМІНИ:

державний секретар, доктрина взаємозалежності, доктрина Ейзенхауера-Даллеса, доктрина Естрада, доктрина єдності шляху, доктрина Кальво і Драго, доктрина Монро, доктрина Олні, доктрина Трумена, доктрина Хальштейна, ізоляціонізм, політика “відкритих дверей”, суверенітет, сфера впливу, сфера інтересів.

www.knesset.gov.il	Кнесет Ізраїлю
www.parl.gc.ca	Парламент Канади
www.das-parlament.de www.bundestag.de	Бундестаг Німеччини
www.parliament.uk	Парламент Об'єднаного Королівства
www.number10.gov.uk	Уряд Об'єднаного Королівства
www.sejm.gov.pl	Сейм Польщі
www.rada.gov.ua	Верховна Рада України

www.parlament.ch	Парламент Швейцарії
www.europarl.eu.int	Європейський парламент

www.mfa.gov.il	Міністерство закордонних справ Ізраїлю
www.dfait-maeci.gc.ca	Департамент закордонних справ та міжнародної торгівлі Канади
www.fmprc.gov.cn www.china.org.cn/e-china/foreignrelation	Міністерство закордонних справ Китаю
www.auswaertiges-amt.de www.auswaertiges-amt.government.de	Міністерство закордонних справ Німеччини
www.fco.gov.uk	Міністерство закордонних справ і у справах Співдружності Об'єднаного Королівства
www.msz.gov.pl	Міністерство закордонних справ Польщі
www.mfa.gov.ua	Міністерство закордонних справ України
www.diplomatie.gouv.fr	Міністерство закордонних справ Франції

Герасимчук Т. Вплив позасистемних кризових чинників на структурні зміни в міжнародній системі: синергетичний підхід. Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії. 2024. Вип. 55. С. 269–284.

Геник М. Проблема трансформації Центрально-Східної Європи у теорії міжнародних відносин Збігнева К. Бжезінського. Наукові записки НаУКМА.- Т.69. Політичні науки.- Київ, 2007.- С. 48-52.

Константинюк Сучасні теоретико-концептуальні підходи до дослідження «м'якої сили». Історико-політичні проблеми сучасного світу. 2024. № 49. С. 98-111.

Садовий Ю. Вплив європейської і євроатлантичної інтеграції на трансформацію і розвиток держав Центральної та Східної Європи. Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії. 2024. Вип. 56. С. 300-311.

Тістик Р. Сучасні підходи у вивченні дипломатії. Історико-політичні проблеми сучасного світу. 2024. № 49. С. 153-164.

Кирчів А. Інструменталізація міжнародно-політичної парадигми З. Бжезінського у формуванні регіональних пріоритетів зовнішньої політики України. Історико-політичні проблеми сучасного світу. 2024. № 50. С. 87-106.

Zou Ch. Philosophical analysis of the theory of “three harmonies” in the international political views of China and the USSR. Політологічний вісник *Politology Bulletin*: Збірник наукових праць. 2024. № 92. С. 54-64. (Філософський аналіз теорії «трьох гармоній» у міжнародно-політичних поглядах Китаю та СРСР).

Льницька У., Щербак М. Зовнішньополітичні стратегії та пріоритети Угорщини в умовах геополітичних та безпекових викликів російсько-української війни: особливості та трансформація. Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії. 2024. Вип. 55. С. 317–324.

Hrdlička J. Designing Slovak foreign policy and current Ukrainian issues Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії. 2024. Вип. 55. С. 325–333.

Радиш О. Зовнішня політика Словаччини як теоретична і практична проблема. Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії. 2024. Вип. 54. С. 272–276.

Ambrose S.E. The Presidency and Foreign Policy // *Foreign Affairs*.–1991.–N 5.–P. 120–137.

Грищенко Т. Зовнішньополітична стратегія держави: проблема визначення // *Людина і політика*. – 2000. – № 5. – С. 2–8.

Ornstein N.J. Foreign Policy and the 1992 Election // *Foreign Affairs*.–1992.–N 3.–P. 1–16.

Hendrickson D.C. The Renovation of American Foreign Policy // *Foreign Affairs*.–1992.–N 2.–P. 48–63.

Yankelovich D. Foreign Policy After the Election // *Foreign Affairs*.–1992.–N 4.–P. 1–12.

СВІТОВИЙ УСТРІЙ

ПЛАН

1. Багатоаспектність поняття могутності у міжнародній політиці.
2. Світові договірні системи.
3. Багатополярна модель міжнародних відносин.
4. Принципи біполярної системи та ядерного стримування.
5. Рух неприєднання в двополярній системі.
6. Риси однополярної системи.

РЕФЕРАТИ

Основні риси постбіполярної системи.
Німецьке питання у біполярному світі

КЛЮЧОВІ ПОНЯТТЯ І ТЕРМІНИ:

атомна дипломатія, Атлантична хартія, багатополярність, біполярність, великі держави, “велика сімка”, “велика вісімка”, Версальська система, колоніалізм, міжнародна конференція, однополярність, холодна війна, Ялтинська система, Однополярність, біполярність, багатополярність, Рух неприєднання, ядерне стримування,

САМОСТІЙНА РОБОТА

Охарактеризувати принципи однополярної, двополярної та багатополярної моделі міжнародних відносин та заповнити таблицю “Моделі міжнародних відносин”:

№ п/п	Модель міжнародних відносин	Характерні риси	Приклади
1	2	3	4
1	Однополярна		
2	Біполярна		
3	Багатополярна		

4. Заповнити таблицю “Договори Версальської системи”:

№ п/п	Договори	Дата підписання	Сторони-сигнатори	Умови
1	2	3	4	5
1	Версальський			
2	Сен-Жерменський			
3	Нейїський			
4	Тріанонський			
5	Севрський			

ЛІТЕРАТУРА:

Сімонов М. А. Ретроспективний аналіз трансформації політичних відносин КНР ТА США. Політологічний вісник *Politology Bulletin*: Збірник наукових праць. 2024. № 93. С. 319-329.
Габро І., Шевчук О. Основні напрямки співпраці США та Японії в межах військово-політичного союзу у XXI ст. Історико-політичні проблеми сучасного світу. 2024. № 49. С. 55-62.

- Герасимчук Т. Вплив позасистемних кризових чинників на структурні зміни в міжнародній системі: синергетичний підхід. Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії. 2024. Вип. 55. С. 269–284.
- Геник М. Проблема трансформації Центрально-Східної Європи у теорії міжнародних відносин Збігнева К. Бжезінського. Наукові записки НаУКМА.- Т.69. Політичні науки.- Київ, 2007.- С. 48-52.
- Кирчів А. Інструменталізація міжнародно-політичної парадигми З. Бжезінського у формуванні регіональних пріоритетів зовнішньої політики України. Історико-політичні проблеми сучасного світу. 2024. № 50. С. 87-106.
- Константинюк Сучасні теоретико-концептуальні підходи до дослідження «м'якої сили». Історико-політичні проблеми сучасного світу. 2024. № 49. С. 98-111.
- Садовий Ю. Вплив європейської і євроатлантичної інтеграції на трансформацію і розвиток держав Центральної та Східної Європи. Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії. 2024. Вип. 56. С. 300-311.
- Тістик Р. Сучасні підходи у вивченні дипломатії. Історико-політичні проблеми сучасного світу. 2024. № 49. С. 153-164.
- Бузаров А. І. Становлення форматів взаємодії України та євроатлантичної спільноти в контексті російсько-української війни (період: лютий 2014 – лютий 2022). Empirio. 2025. Том 2, № 1. С. 67-77.
- Feduń O., Papish N., Olkhovych-Novosadyuk M. The Eastern external border of the EU: transformation of functions in the context of the Russian-Ukrainian war. Actual problems of international relations. 2025. Vol. 1, No162. P. 44-54. (Східний зовнішній кордон ЄС: трансформація функцій у контексті російсько-української війни)
- Adomeit H.** Die Sowjetmacht in internationalen Krisen und Konflikten. Verhaltensmuster, Handlungsprinzipien, Bestimmungsfaktoren / Internationale Politik und Sicherheit herausgegeben von der Stiftung Wissenschaft und Politik, Ebenhausen. Redaktion: Dr. Albrecht Zunker.– Band 11.– Baden–Baden: Nomos Verlagsgesellschaft, 1983.– 496 S.
- Anwar Najibullah.** Die Afganische Aussenpolitik nach dem zweiten Weltkrieg bis ende der siebziger Jahre. Apparate – Bestimmungsfaktoren – Ziele / Inaugural–Dissertation zur Erlangung der Doktorwürde der Philosophischen Fakultät der Rheinischen Friedrich–Wilhelms–Universität zu Bonn.– Bonn, 1990.–235 S.
- Batowski H.** Dyplomacja niemiecka 1919–1945. Zarys informacyjny.– Katowice: Śląski Instytut Naukowy, 1971.– 103 s.
- Bert W.** The United States, China and Southeast Asian Security. A Changing of the Guard ? – N.Y.: Pelgrave Macmillan, 2003.– 272 p.
- Blumenwitz D.** Das Offenhalten der Vermögensfrage in den deutsch–polnischen Beziehungen.– Bonn: Kulturstiftung der Deutschen Vertriebenen, 1992.– 159 S.
- Bobbitt P.** The Shield of Achilles. War, Peace and the Course of History.– London; New York; Camberwell; Toronto; New Dehli; Albany; Rosebank: Allen Lane an imprint of Penguin Books, 2002.– 922 p.
- Crabb C.V.** Nations in a Multipolar World.– N.Y., 1968.
- Dobrzycki W.** Stosunki międzynarodowe w Ameryce Łacińskiej. Historia i współczesność.–Warszawa: Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR, 2000.– 486 p.
- Duchacek I.** (Ed.) Conflict and Cooperation among Nations.– N.Y., 1960.
- Easton D.** The Political System.– N.Y., 1953.
- European Polyphony. Perspectives beyond East–West Confrontation / Edited by **Ole Wæver, Pierre Lemaitre** and **Elzbieta Tromer**.– London: The Macmillan Press Ltd., 1989.– 334 p.
- Europas Zukunft im Weltraum. Ein gemeinsamer Bericht europäischer Institute.–Bonn: Europa Union Verlag GmbH., 1988.– 205 S.
- Fisher R., Kopelman E., Schneider A.K.** Beyond Machiavelli. Tools for Coping with Conflict / A Publication of the Harvard Negotiation Project.– Cambridge, Mass.; London: Harvard University Press, 1994.– 151 p.
- Fromkin D.** The Independence of Nations.– N.Y.: Praeger, 1981.– 171 p.
- Golemski F.** Rola kultury w procesie kształtowania współpracy międzynarodowej.–Warszawa: Polski Instytut Spraw Międzynarodowych, 1984.– 120 s.
- Grinevich E., Gvozdev B.** Washington versus Havana.– Moscow: Progress Publishers, 1988.– 320 p.
- Hanczewski P.** Dyplomacja brytyjska w Europie Środkowo–Wschodniej w latach 1748–1756.– Toruń: Adam Marszałek, 2000.– 221 s.

- Hartmann F.H.** The Conservation of Enemies. A Study in Enmity.– Westpost, Co; London: Greenwood Press, 1982.– 258 p.
- Heidenhof aus Bottrop G. Finnische Neutralität und Beitritt zu den Europäischen Gemeinschaften.– Espoo, 1993.– 191 S.
- Hogan M.J. (Ed.)** The End of the Cold War: Its Meaning and Implications.– Cambridge, 1994.
- James A. (Ed.)** The Bases of International Order.– London, 1973.
- Kaplan M.A. (Ed.)** Great Issues of International Politics.– Chicago, 1974.
- Kissinger H.** Does America Needs a Foreign Policy? Toward a Diplomacy for the 21st Century.– New York; London; Toronto; Sydney; Singapoure: Simon & Schuster, 2001.– 318 p.
- Levine H.M., Smith J.E.** The Conduct of American Foreign Policy Debated.– New York; St.Louis; San Francisco; Auckland; Bogotá; Caracas; Hamburg; Lisbon; London; Madrid; Mexico; Milan; Montreal; New Dehli; Oklahoma City; Paris; San Juan; São Paulo; Singapore; Sydney; Tokyo; Toronto: McGraw–Hill Publihing Company, 1990.– 475 p.
- Liska G.** States in Evolution: Changing Societies and Traditional Systems in World Politics.– Washington, 1973.
- Machiavelli N.** Wybór pism.– Warszawa, 1972.
- Stefanowicz J. (Red.)** Między tożsamością i wspólnotą.– Warszawa, 1996.
- Stefanowicz J., Grabowska–Lipińska I. (Red.)** Racja stanu w dobie transformacji ładu europejskiego.– Warszawa, 1995.
- Stoessinger J.G.** The Might of Nations.– N.Y., 1969.
- Sulowski S.** Uwarunkowania i główne kierunki polityki zagranicznej RFN.– Warszawa: Elipsa, 2002.–288 s.
- The Expansion of International Society / Edited by **Hedley Bull** and **Adam Watson**.– Oxford: Clarendon Press, 1984.– 479 p.
- Volle A., Weidenfeld W. (Hrsg.)** Wegmarken eines halben Jahrhunderts. Beiträge zur Weltpolitik.– Bonn: Verlag für Internationale Politik GmbH., 1996.– 278 S.
- Бжезінський З.** Велика шахівниця. – Львів–Івано–Франківськ, 2000. – 223 с.
- Толстов С.** Після "холодної війни" // Політика і час. – 1999. – № 2. – С. 3–14.
- Толстов С.** Після "холодної війни" // Політика і час. – 1999. – № 3. – С. 3–20.
- Krauthammer C.** The Unipolar Moment // Foreign Affairs.–1991.–N 1.–P. 23–33.
- Gaddis J.L.** Toward the Post–Cold War World // Foreign Affairs.–1991.–N 2.–P. 102–122.
- Kovrig B.** Of Walles and Bridges: The United States and Eastern Europe.–N.Y.: New York University Press, 1991.–425 p.
- Арон Р.** Мир і війна між націями. – К.: Юніверс, 2000. – 685 с.
- Омелян В.** США та світовий порядок // Людина і політика. – 2000. – № 4. – С.61–63.
- Гречанинов В.** Після розпаду біполярної системи . Новий світовий порядок та глобалізація на поч. ХХІ століття // Політика і час. – 2002. – № 1. – С. 58–68.
- Freedman L.** Order and Disorder in the New World // Foreign Affairs.–1992.–N 1.–P. 20–37.
- Rosecrance R.** The New Concert of Powers // Foreign Affairs.–1992.–N 2.–P. 64–82.
- Brumberg A.** Poland: The Demise of Communism // Foreign Affairs.–1990.–N 1.–P. 70–88.

Тема № 5:

ОСНОВИ ДИПЛОМАТІЇ ПЛАН

1. Суб'єкти міжнародних переговорів. Ранги дипломатичних представників.
2. Міжнародні переговори: етапи, стратегія, тактика і процедура.
3. Класифікація міжнародних договорів.
4. Дипломатичний протокол та етикет, дипломатичні привілеї та імунітети
5. Види і особливості дипломатичної переписки.
6. Необхідні якості дипломатичних представників.
7. Ранги дипломатичних представників
8. Етапи переговорів та структура міжнародного договору

КЛЮЧОВІ ПОНЯТТЯ І ТЕРМІНИ:

автентичний текст, агреман, акредитування, альтернат, апостольський легат, аташе, аудієнція, відзивна грамота, відкликання дипломатичного представника, відпускна грамота, вірчі грамоти, віза, дезавування, дипломат, дипломатична мова, дипломатична переписка, дипломатична місія, дипломатичне представництво, дипломатичне старшинство, дипломатичні відносини, дипломатичні привілеї та імунітети, дипломатичний агент, дипломатичний корпус, дипломатичний візит, дипломатичний кур'єр, дипломатичний протокол, дипломатія, дуаен, інтернунцій, консул, консульська конвенція, консульська легалізація, консульська екзекватура, консульські ранги, консульський патент, консульський устав, комюніке, кур'єрський лист, нунцій, повідомляюча грамота, повноваження, persona grata, persona non grata, посол, посольство, посланник, режим капітуляцій, спостерігач, тимчасовий повірений у справах (Charge d'affaires ad interim).

4. Заповнити таблицю “Ранги дипломатичних представників”:

№ п/п	Ранг	Характеристика	Спосіб акредитації
1	2	3	4
1	<i>Посол (апостольський нунцій)</i>		
2	<i>Посланник (апостольський інтернунцій)</i>		
3	<i>Міністр-резидент</i>		
4	<i>Повірений у справах (Charge d'affaires)</i>		

Заповнити таблицю: “Види дипломатичної переписки”:

№ п/п	Види документів	Тематика	Особливості оформлення
1	2	3	4
1	<i>Особиста нота</i>		
2	<i>Вербальна нота</i>		
3	<i>Пам'ятна записка</i>		
4	<i>Меморандум</i>		
5	<i>Приватний лист напівофіційного характеру</i>		

РЕКОМЕНДОВАНІ ВЕБ-САЙТИ:

www.kmu.gov.ua
www.ms.gov.pl
www.state.gov

Кабінет Міністрів України
Ministerstwo Spraw Zagranicznych
U.S. Department of State

ЛІТЕРАТУРА:

Константиюк Сучасні теоретико-концептуальні підходи до дослідження «м'якої сили». Історико-політичні проблеми сучасного світу. 2024. № 49. С. 98-111.
Тістик Р. Сучасні підходи у вивченні дипломатії. Історико-політичні проблеми сучасного світу. 2024. № 49. С. 153-164.
Кравчук Н. Я., Луцишин О. О., Андрощук Д. В. Публічна дипломатія як стратегічний імператив зміцнення конкурентоспроможності держави в умовах трансформації світового порядку. Empirio. 2025. Том 2, № 1. С. 78-91.

Кононенко В., Комарова Т. Цифрова дипломатія як засіб стратегічної комунікації держави. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Питання політології». 2024. Том 45. С. 15-20.

Гуменюк Б.І., Щерба О.В. Сучасна дипломатична служба: Навчальний посібник.– К.: Либідь, 2001.- 255 с.

Дюрозель Ж.Б. Історія дипломатії від 1919 року до наших днів.– К.: Основи, 1995.- 903 с.

Сагайдак О.П. Дипломатичний протокол та етикет. Навчальний посібник.- К.: Знання, 2005.- 259 с.

Сардачук Д.П., Кулик О.П. Дипломатичне представництво: організація і форми роботи. Навчальний посібник.– К.: Україна, 2001.- 174 с.

Altermatt C. Les débuts de la diplomatie professionnelle en Suisse (1848–1914) / Études et recherches d'histoire contemporaine. Collection publiée par R.Ruffieux professeur aux Universités de Fribourg et Lausanne. Série historique. Volume 11.–Fribourg: Éditions Universitaires, 1990.– 326 p.

Balicka J., Balicki J. Jak to w dyplomacji ładnie.– Warszawa: Iskry, 1980.– 254 s.

Berridge G.R., James A. A Dictionary of Diplomacy.– Chippenham: Antony Rowe Ltd, 2001.– 270 p.

Bryła J. Negocjacje międzynarodowe.– Poznań: Wyższa Szkoła Zarządzania i Bankowości w Poznaniu, 1997.– 115 s.

Dobrowolski S.W. Dyplomacja Polski Ludowej 1944–1980. Organizacja i funkcjonowanie / Na prawach rękopisu. Do użytku wewnętrznego.– Warszawa: Polski Instytut Spraw Międzynarodowych, 1981.– 341 s.

Dreimann D. Das diplomatische Protokoll. Aufgaben, Mittel, Methoden und Arbeitsweise.– Leipzig: Koehler & Amelang, 1981.– 196 S.

Дипломатія сучасна а проблеми права і безпеки міжнародного / Redakcja naukowa **Leonard Lukaszuk.**– Warszawa: Akademia Obrony Narodowej, 1999.– 372 s.

Fonkowicz J., Pietkiewicz E. Dyplomacja z bliska.– Warszawa: Książka i Wiedza, 1982.– 198 s.

Frelek R. Najkrótsza historia dyplomacji.– Warszawa: Krajowa Agencja Wydawnicza, 2000.– 401 s.

Habeeb W.M. Power and Tactics in International Negotiation. How Weak Nations Bargain with Strong Nations.– Baltimore & London: The John Hopkins University Press, 1988.– 168 p.

Jaszuński G. Dyplomaci.– Warszawa: Czytelnik, 1977.– 396 s.

Joniec T. Polska służba konsularna 1918–1995 / Fundacja Studiów Międzynarodowych.– Warszawa: Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR, 1996.– 266 s.

Moussa F. Diplomatie Contemporaine. Guide Bibliographique.– Genève: Centre Européen de la dotation Carnegie pour la paix internationale, 1964.– 199 p.

Palyga E.J. Dyplomacja papieska 1914–1989 (specyfika własnej podmiotowości i form stosunków z państwami).– Warszawa: Instytut Humanistyczny Fundacji im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego, 1993.– 279 s.

Palyga E.J. Stosunki konsularne Drugiej Rzeczypospolitej.– Warszawa: PWN, 1970.– 271 s.

Pietkiewicz E. Protokół dyplomatyczny / Wydanie IV poprawione i uzupełnione.–Warszawa: MSZ, 1998.– 330 s.

Pietkiewicz E. Sekretariat w służbie dyplomatycznej.– Warszawa: Instytut Wydawniczy Związków Zawodowych, 1987.– 175 s.

Power & Negotiation / Edited by **I.William Zartman** and the late **Jeffrey Z.Rubin.**–Ann Arbor: The University of Michigan Press; International Institute for Applied Systems Analysis, 2000.– 304 p.

Білоусов М. Роздуми про особливості дипломатії у XX столітті // Політика і час. – 1998. – № 9. – С. 69–74.

Тема № 6:

МІЖНАРОДНА ІНТЕГРАЦІЯ

ПЛАН

1. Поняття, типи і механізми міжнародної інтеграції.
2. Особливості міжнародної інтеграції у період античності.
3. Основні тенденції інтеграційних процесів у період середньовіччя.
4. Інтеграційні тенденції в СРСР.
5. Основні етапи євроінтеграції.
6. Особливості міжнародної інтеграції у Центрально–Східній Європі
7. Україна в інтеграційних процесах кін. XX – поч. XXI ст.

8. Розширення Європейського Союзу.

РЕФЕРАТИ

1. “План Р.Шумана” як основа програми євроінтеграції.
2. Органи управління ЄС згідно з основними положеннями проекту Конституції.
3. Дискусія навколо концепції європейської Конституції.
4. Хартія основних прав Європейського Союзу.
5. Формування спільної зовнішньої політики ЄС.
6. Україна в інтеграційних процесах ХХ століття.
7. Еволюція відносин Україна – ЄС.
8. Рух євроскептиків: структура, аргументи, цілі.

КЛЮЧОВІ ПОНЯТТЯ І ТЕРМІНИ:

дезінтеграція, євроінтеграція, Європейська Комісія, Європейський парламент, Європейська Рада, Європейське економічне співтовариство, Європейське об’єднання вугілля і сталі, Європейське об’єднання з атомної енергії, Європейський Союз, Західноєвропейський союз, інтеграція, “план Р.Шумана”, Шенгенська зона,

РЕКОМЕНДОВАНІ ВЕБ-САЙТИ:

www.europarl.eu.int	European Parliament Offices
www.delukr.cec.eu.int	Представництво Європейської Комісії в Україні
www.delukr.ec.europa.eu	Журнал “Євробюлетень”
www.europa.eu.int	Офіційний сайт ЄС
www.europa.eu.int/comm	Європейська Комісія
http://ue.eu.int	Рада ЄС (Рада Міністрів ЄС)
http://ue.eu.int/de/info/eurocouncil	Європейська Рада
www.coe.fr	Рада Європи
www.cor.eu.int	Комітет регіонів
www.konstytucjaue.gov.pl	Конституція ЄС
www.thecommonwealth.org	Британська Співдружність

ДОКУМЕНТИ:

Konstytucja dla Europy. Traktat ustanawiający Konstytucje dla Europy.- Bielsko-Biala, 2005.- 266 s.
Європейський Союз – Україна / Представництво Європейської Комісії в Україні, Молдові та Білорусі.- К.: ТОВ “Компанія Лік”, 2005.- 11 с.
План дій Україна – Європейський Союз. Європейська політика сусідства / Представництво Європейської Комісії в Україні, Молдові та Білорусі.- К.: ТОВ “Компанія Лік”, 2005.- 40 с.
(електронна версія: //www.mfa.gov.ua/integration/ua-eu/doc/plan-ua-eu.doc)
Угода про Партнерство та Співробітництво. Повний текст угоди, підписаної між Європейським Союзом та Україною в Люксембурзі 14 червня 1994 року / Представництво Європейської Комісії в Україні, Молдові та Білорусі.- К.: ТОВ “Легко інк”, 2004.- 72 с.

ЛІТЕРАТУРА:

Дорош Л., Шмагай І. Спільна міграційна політика ЄС (2020-2022 рр.): основні напрямки реалізації та удосконалення. Історико-політичні проблеми сучасного світу. 2024. № 49. С. 9-15.
Дрогозюк М. Вишеградська група: динаміка становлення та сучасні реалії розвитку. Історико-політичні проблеми сучасного світу. 2024. № 49. С. 75-83.
Європейський Союз. Словник-довідник.- К.: Видавництво ”К.І.С.”, 2005.- 142 с.
Світова та Європейська інтеграція: організаційні засади. Навчальний посібник / За заг. ред. Я.Й.Малика, М.З.Мальського.- Львів, 2001.- 402 с.

- Weidenfeld W., Wessels W.** Europa od A do Z. Podrecznik integracji europejskiej.- Gliwice: Wokol nas, 2002.- 490 s.
- Герасимчук Т. Вплив позасистемних кризових чинників на структурні зміни в міжнародній системі: синергетичний підхід. Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії. 2024. Вип. 55. С. 269–284.
- Геник М. Проблема трансформації Центрально-Східної Європи у теорії міжнародних відносин Збігнева К. Бжезінського. Наукові записки НаУКМА.- Т.69. Політичні науки.- Київ, 2007.- С. 48-52.
- Кирчів А. Інструменталізація міжнародно-політичної парадигми З. Бжезінського у формуванні регіональних пріоритетів зовнішньої політики України. Історико-політичні проблеми сучасного світу. 2024. № 50. С. 87-106.
- Константинок Сучасні теоретико-концептуальні підходи до дослідження «м'якої сили». Історико-політичні проблеми сучасного світу. 2024. № 49. С. 98-111.
- Садовий Ю. Вплив європейської і євроатлантичної інтеграції на трансформацію і розвиток держав Центральної та Східної Європи. Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії. 2024. Вип. 56. С. 300-311.
- Тістик Р. Сучасні підходи у вивченні дипломатії. Історико-політичні проблеми сучасного світу. 2024. № 49. С. 153-164.
- Басараба О.** Регіональне співробітництво в Європі // Нова політика. – 2001. –№2. – С.20–22.
- Басараба О.** Регіоналізація Європи // Людина і політика. – 2000. – № 4. – С. 21–24.
- Бжезінський З.** Велика Шахівниця.– Львів; Івано–Франківськ: Лілея–НВ, 1999.
- Горбулін В.** Наша мета, наша доля (Місце України в сучасній Європі) // Політика і час.– 1996.– № 1.
- Гоці Сандро.** Урядування в об'єднаній Європі / Пер. з італ.- К.: Видавництво "К.І.С.", 2004.- 286 с.
- Дайнен Д.** Дедалі міцніший союз.- К.: Видавництво "К.І.С.", 2005.- 520 с.
- Джеймс М., Кей Р., Бредлі Е.** Європейське право в галузі прав людини. Джерела і практика застосування.– К., 1997.
- Зіллер Ж.** Політико–адміністративні системи країн ЄС. Порівняльний аналіз.–К., 1996.
- Кіш Є.** Європа нової ідентичності, інституціоналізації, інтеграції країн Центрально–східної Європи // Нова політика. – 1998. – №3. – С.2–6.
- Мусис Ніколас.** Усе про спільні політики Європейського Союзу / Пер. з англ.- К.: Видавництво "К.І.С.", 2005.- 465 с.
- Томенко М.** Українська перспектива. Історико–політичні підстави сучасної державної стратегії.– К., 1995.
- Albonetti A.** Préhistoire de Etats–Unis de l'Europe.– Paris, 1963.
- Brugmans H.** L'idée européenne 1920–1970.– Bruges, 1970.
- Buzan B. (Ed.)** The European Order Recast.– Copenhagen, 1990.
- Chabod F.** Storia dell' idea d'Europa.– Bari, 1962.
- Duroselle J.B.** L'idée d'Europe dans l'histoire.– Paris, 1965.
- Europäische Politische Zusammenarbeit. Dokumentation / Reihe: Berichte und Dokumentationen.– Bonn: Druckhaus Neue Presse Coburg, 1984.– 399 S.
- Haas E.** The Uniting of Europe.– London, 1958.
- International Relations Theory and the Politics of European Integration. Power, Security and Community / Edited by **Morten Kelstrup** and **Michael C. Williams**.– London; New York: Routledge, 2000.– 304 p.
- La PESC. Ouvrir l'Europe au monde / Sous la direction de **Marie–Françoise Durand, Álvaro de Vasconcelos**.– Paris: Centre Européen de Sciences Po. Presses de Sciences Po., 1998.– 341 p.
- Smith G.** Britain in the New Europe // Foreign Affairs.–1992.–N 4.–P. 155–170.
- Treverton G.F.** The New Europe // Foreign Affairs.–1992.–N 1.–P. 94–112.

Тема № 7:

ПРОБЛЕМИ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

ПЛАН

1. Суперечливість поняття глобалізації.
2. Глобалістика як галузь політології.

3. Глобалізація у міжнародній політиці.
4. Глобальні проблеми людства та шляхи їх вирішення.
5. Антиглобалістський рух: мета, структура, методи діяльності.
6. Перспективи України в контексті глобалізації.
7. Структура і цілі антиглобалістського руху.

Міжнародне співробітництво у дослідженні космічного простору.

Глобалістика, глобалізація, антиглобалістський рух, міжнародна організація, міжнародна безпека, міжнародний тероризм, глобальні проблеми

4. Заповніть таблицю “Основні етапи глобалізації”:

№ п/п	Назва етапів	Період	Характеристика
1	2	3	4
1	Великі географічні відкриття		
2	Промислова революція		
3	Науково-технічна революція		

ЛІТЕРАТУРА:

- Shevchenko O. China's climate policy in the age of global climate change. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Міжнародні відносини. 2024. Том 59, № 2. С. 28-34. (Кліматична політика Китаю в добу глобальних змін клімату).
- Makovskyy S., Makeienko L. Formation of the projection of global interests on Latin America. Actual problems of international relations. 2024. Vol. 1, No 161. P. 56-66. (Становлення проєкції глобальних інтересів на Латинську Америку)
- Балабаєва З.В. Ідеологія соціального глобалізму.– К., 1989.
- Білоус О. Імперативи стратегії розвитку України в умовах глобалізації // Політична думка.– 2001.– № 4.– С. 68–84.
- Воротін В. Форми та методи державного управління в умовах глобалізації: досвід країн АТР // Нова політика.– 2001.– № 1.– С. 39–41.
- Арсеєнко А. Глобалізація чи фрагментація і пауперизація ? Що нам готує вік прийдешній ? // Віче.– 1998. – № 12.– С. 98–117.
- Хамонд А. Три глобальні сценарії: вибір бажаного світу // Віче.– 1999.– № 12.– С. 136–143.
- Новік В. Глобальні виміри міграції // Віче.– 1999.– № 5.– С. 17–25.
- Kiang J. The Early One World Movement.–Notre Dame, Ind.: One World Publishing, 1992.–355 p.
- Kiang J. One World. The Approach to Permanent Peace on Earth and the Ganaral Happiness of Mankind. A Popular Manifesto with Scholarly Annotations / Revised & Enlarged Edition.–Notre Dame, Ind.: One World Publishing, 1992.–633 p.
- Między realizmem a utopią. Świadomościowo–ideologiczne i polityczne przesłanki pokoju i demokracji na przełomie XX i XXI wieku oraz ich historyczne uwarunkowania / Pod redakcją Jerzego Świecy.–Prace naukowe Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Nr. 1687.–Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 1998.–123 s.
- Współczesne problemy globalne a bezpieczeństwo europejskie. Materiały z międzynarodowej konferencji naukowej, Warszawa 24 czerwiec 2000 roku / Pod redakcją Józefa Tymanowskiego.–Toruń: Adam Marszałek, 2001.–209 s.
- Imagining Tomorrow. Rethinking the Global Challenge. Collected and Complited on the Occasion of the United Nations Millenium Assembly.–[Sine loco]: Merrill Corporation, [Sine data].–430 p.
- Micklethwait J., Wooldridge A. Czas przyszły doskonały. Wyzwania i ukryte obietnice globalizacji.–Poznań: Zysk i Spółka, 2003.–551 s.

- Governing Globalization. Power, Authority and Global Governance / Edited by David Held and Anthony McGrew.–Cambridge: Polity Press, 2002.–370 p.
- The Faces of Globalisation / Edited by Marek Pietras.–Lublin: Maria Curie–Skłodowska University Press, 2002.–291 p. Anioł W. Paradoxy globalizacji.–Warszawa: Instytut Polityki Społecznej Uniwersytetu Warszawskiego, 2002.–358 s.
- Globalization. Experiences and Prospects / Editors Hermann Bunz and Antoni Kuklinski.–Warsaw: Oficyna Wydawnicza “Rewasz”, 2001.–484 s.
- Nasze Światowe Podwórko. Raport Komisji do Spraw Światowego Kierowania.–Warszawa: Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, 1996.–411 p.
- Кремінь В., Ткаченко В.** На теренах глобалізму // Політика і час. – 1999. – № 1. – С. 29–36.
- Кремінь В., Ткаченко В.** На теренах глобалізму // Політика і час. – 1999. – № 2. – С. 53–59.
- Сушко О.** Нові глобальні реалії та ситуація в пострадянському просторі // Політична думка. – 2001 – № 4. – С. 84–94.
- Шласн О.** Аллах акбар? (Міжнародний тероризм і небезпека загальнолюдських цінностей.// Політична думка. – 2001. – №4. – С. 98–108.
- Новік В.** Глобальні виміри міграції // Віче. – 1999. – №5. – С. 17–25.
- Біляцький С.** Вибоїни на шляху глобалізації // Політика і час. – 2001. – № 1. – С. 62–72.
- Schmidt H.** The Burden of Responsibility. A Global Tour d’Horizon // Russia in Global Affairs. – № 1. – December 2002. – P. 20–33.
- Гура В.** Глобалізація і проблеми людини // Політика і час. – 2001. – № 2. – С. 14–19.
- Гура В.** Третій світ і глобальні реалії // Політика і час. – 2001. – № 6. – С. 41–48.
- Гура В.** Арабський світ: політичний іслам і суспільство // Нова політика. – 2001. – №1. – С.21–23.

4 год.

Тема № 8:

ОСНОВИ ГЕОПОЛІТИКИ

П Л А Н

1. Основні категорії геополітики.
2. Характеристика геополітичного положення.
3. Геоелекономіка.
4. Німецька школа геополітики (Ф.Ратцель, Р.Челлен, К.Гаусгофер).
5. Геополітичні теорії Г.Дж.Маккіндера.
6. Обґрунтування ідеї глобального лідерства в американській геополітиці (А.Мехен, Н.Спайкмен, З.Бжезинський, С.П.Гантінгтон).
7. Російські геополітичні теорії.
8. Геополітичний напрямок української політології (С.Рудницький, Ю.Липа).
9. Геополітичне положення України.

КЛЮЧОВІ ПОНЯТТЯ І ТЕРМІНИ:

Анклав, внутрішні води, внутрішнє море, геополітика, геополітичне положення, демаркація кордону, демілітація кордону, державний кордон, державна територія, історичні затоки, зона безпеки, міжнародні канали, міжнародні ріки, міжнародні протоки, панамеріканізм, пангерманізм, редемаркація, цивілізація

4. Заповнити таблицю “Структура світу за Г.Дж.Маккіндером”:

№ п/п	Елементи структури	Характеристика	
		географічна	політична
1	2	3	4
1	Гартленд		

2	<i>Внутрішній півмісяць</i>		
3	<i>Зовнішній півмісяць</i>		

ЛІТЕРАТУРА:

- Сичова А. Енергетична площина: колабораційні платформи транснаціональної співпраці за участі України. Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії. 2024. Вип. 54. С. 299–309.
- Невинна Г. Ініціатива трьох морів: перспективи та виклики для України. Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії. 2024. Вип. 55. С. 394–403.
- Чередніченко А. Невизначений статус-кво як запорука миру в Тайванській протоці. Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії. 2024. Вип. 55. С. 525–531.
- Конопка Н., Стрихоцький Т. Взаємодії КНР та арабських монархій затоки у рамках ініціативи «цифровий шовковий шлях». Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії. 2024. Вип. 54. С. 225–233.
- Плазова Т., Тимошук О. Геополітичні наслідки неоголошеної російсько-української війни для європейської спільноти. Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії. 2024. Вип. 57. С. 134-142.
- Чу Ч. Геополітична підоснова стратегії «один пояс, один шлях» і його трансцендентність традиційної геополітики. Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії. 2024. Вип. 57. С. 170-176.
- Кан Д. С., Семеніст І. Відносини Росії та КНДР на сучасному етапі. Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії. 2024. Вип. 57. С. 75-79.
- Михальчук І., Івасечко О. Мілітаризація Арктики та геополітична конкуренція в регіоні. Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії. 2024. Вип. 57. С. 127-133.
- Гантінгтон С.П.** Протистояння цивілізацій та зміна світового порядку.- Львів: Кальварія, 2006.- 474 с.
- Кудряченко А.І., Рудич Ф.М., Храмов В.О.** Геополітика. Підручник.- К.: МАУП, 2004.- 296 с.
- Мадіссон В.В., Шахов В.А.** Сучасна українська геополітика. Навчальний посібник.- К.: Либідь, 2003.- 176 с.
- Бжезінський З.** Велика Шахівниця . Американська першість та її стратегічні імперативи / Пер. з англ. О.Фешовець.- Львів; Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2000.- 236 с.
- Бжезінський З.** Вирішальна роль України на пострадянському просторі // Політика і час .– 1997.– № 9
- Паламарчук М.М., Паламарчук О.М.** Геополітичне положення України (сутність і основні риси) // Український географічний журнал .– 1994 . – № 2.
- Липа Ю.** Призначення України.- Львів, 1992.
- Липа Ю.** Розподіл Росії.- Львів: Інститут народознавства НАН України, 1995.- 147 с.
- Трохимчук С.** Політична географія з основами геополітики .– Львів, 1996.
- Паламарчук О.М.** Наукові категорії геополітики і досвід аналізу геополітичного положення країн // І.- № 18.– 2000 www.niur.gov.ua/ukr/publishing/panorama/#2-2000.
- Яцько А.** Національна безпека у контексті сучасних геополітичних імперативів // І.- № 18.– 2000.- С. 88-100. www.niur.gov.ua : www.ji-magazine.lviv.ua
- Україна 2000 і далі: геополітичні пріоритети та сценарії розвитку // І.- № 18.– 2000.
- Barbag J.** Geografia polityczna ogólna.– Warszawa, 1974.
- Defargues Ph.** Introduction á la géopolitique.– Paris, 1994.
- Jean C.** Geopolityka.- Wrocław; Warszawa; Krakow: Zakład Narodowy im. Ossolinskich, 2003. – 392 s.
- Laurinavičius Č., Motieka E., Statkus N.** Baltijos valstybių geopolitikos bruožai XX amžius.- Vilnius: Lietuvos Istorijos Institutas leidykla, 2005.- 412 p.
- Чмир В.** Уроки геополітики і молода українська держава // Розбудова держави. – 1993. – № 10. – С. 4–9.
- Туренко В.** Геополітика та націонал-соціалізм // Нова політика. – 2001. – № 5. – С. 44–46.
- Мейс Д.** Геополітичні імплікації етнополітики // Політична думка. – 1995. – № 1. – С. 87–97.
- Немчинов І.** Спокуса євразійством // Нова політика. –1997. – № 4. – С. 41–47.

Тема № 9:

**МІЖНАРОДНІ КОНФЛІКТИ
ПЛАН**

1. Доктрини зовнішньої політики.
2. Суть, етапи і особливості міжнародних конфліктів.
3. Джерела, причини і приводи міжнародних конфліктів.
4. Методи вивчення міжнародних конфліктів.
5. Типи міжнародних конфліктів.
6. Проблематичність дефініції агресії.
7. Війна як форма реалізації зовнішньополітичних інтересів.
8. Міжнародний тероризм як новітня загроза міжнародній безпеці.
9. Лондонські конвенції 1933 р. про визначення агресії. Пакт Бріана-Келлога 1928 р. (Паризький договір про заборону війни як засобу національної політики)

КЛЮЧОВІ ПОНЯТТЯ І ТЕРМІНИ:

агресія, ангарія, анексія, блокада, війна, військова база, військова окупація, військовополонені, військові злочини, воююча сторона, геноцид, демарш, денонсація, інтервенція, інтернування, капітуляція, casus belli, casus foederis, комбатанти, контрибуція, морська війна, невоююча держава, нейтралітет, парламентар, партизан, переміщені особи, повітряна війна, посередництво, ремілітаризація, репарації, репатріація, status quo, тероризм, uti possidetis, ультиматум,

ЛІТЕРАТУРА:

- Шпанько М. Сирійська криза: локальний конфлікт чи системна війна? Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Міжнародні відносини. 2024. Том 59, № 2. С. 53-57.
- Aliyeva V. The Aegean problem in relations between Türkiye and Greece. Actual problems of international relations. 2024. Vol. 1, No 161. P. 76-83. (Егейська проблема у відносинах між Туреччиною та Грецією)
- Хилько М. І., Товмаш Д. А., Ясинська В. С. Екзогенний вплив політики міжнародних організацій на греко-турецькі конфліктні відносини. Політологічний вісник Politology Bulletin: Збірник наукових праць. 2024. № 93. С. 275-292.
- Арон Р.** Мир і війна між націями.– К.: Юніверс, 2000.– 683. с.
- Бжезинський З.** Велика шахівниця. Американська першість та її стратегічні імперативи.– Львів–Івано–Франківськ: Лілея–НВ, 2000.– 236 с.
- Малтус Т.Р.** Дослідження закону народонаселення.– К.: Основи, 1998.– 535 с.
- Саффер П.** Війна в сучасному світі // Віче.– 1997.– №7.– С.150–152.
- Толстов С., Чумаков В.** Конфліктність в сучасній системі міжнародних відносин // Нова політика.– 1999.– №5.– С.32–35.
- Шлаєн О.** Аллах акбар? (Міжнародний тероризм і небезпека загальнолюдських цінностей) // Політична думка.– 221.– №4.– С.98–108.
- Aron R.** Pokój i wojna między narodami.– Warszawa, 1995.
- Sutor J.** Państwa neutralne i niezaangażowane.– Warszawa: Wiedza Powszechna, 1972.–227 s.
- Ryszka F.** Polityka i wojna. Świadomość potoczna a teorie XX wieku / Biblioteka myśli współczesnej.– Warszawa: Państwowy Instytut Wydawniczy, 1975.– 346 s.

Maintien de la paix de 1815 à aujourd' hui. XXIe Colloque de la Commission internationale d'histoire militaire. 20–26 août. Québec. Actes n° 21.– Québec, 1995.– 663 p.

Zdrodowski B., Marszałek M. Operacje pozawojenne sił powietrznych.– Warszawa: Akademia Obrony Narodowej, 2002.– 182 s.

Regan P.M. Civil Wars and Foreign Powers. Outside Intervention in Intrastate Conflict.– Ann Arbor: The University of Michigan Press, 2003.– 172 p.

Allison R. The Soviet Union and the Strategy of Non–Alignment in the Third World / Ford Foundation Research Project 'North/South Security Relations'; University of Southampton.– Cambridge; New York; New Rochelle; Melbourne; Sydney: Cambridge University Press, 1988.– 298 p.

Chorośnicki M. Ruch niezaangażowania w polityce światowej 1961–1992. Lata 1961–1976.– Kraków, 1993.– 208 s.

Braillard P. Mythe et realite du non–alignement / Publications de l'Institut universitaire de hautes etudes internationales. Geneve.– Paris: Presses Universitaires de France, 1987.– 131 p.

Gilpin R. War and Change in World Politics.– Cambridge; London; New York; New Rochelle; Melbourne; Sydney: Cambridge University Press, 1984.– 272 p.

Galdanek A. Zmiana w globalnym systemie międzynarodowym. Supercykle i wojna hegemoniczna.– Poznań: Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, 1992.– 144 s.

Frei D. (Ed.) International Crises and Crisis Management.– Westmead, 1978.

Golemski E. Odmienność interesów narodowych jako źródło sprzeczności w stosunkach międzynarodowych.– Warszawa, 1990.

Толстов С., Чумаков В. Конфліктність в сучасній системі міжнародних відносин // Нова політика. – 1999. – № 5. – С. 32–35.

Тема № 10:

ПРОБЛЕМИ МИРУ ТА РОЗЗБРОЄННЯ ПЛАН

1. Багатоаспектність мирних стосунків.
2. Проблема запобігання конфліктам.
3. Роззброєння і контроль над озброєннями.
4. Проблема нерозповсюдження ядерної зброї.
5. Несилові методи впливу у міжнародній політиці.
6. Миротворчі акції.
7. Участь України у миротворчих акціях.
8. Нобелівські премії миру.

Теми рефератів:

Лондонська декларація 1909 р. про право морської війни

Лондонська конференція 1930 р з морських озброєнь.

Лондонська морська конференція 1935-1936 рр.

Участь України у врегулюванні придністровського конфлікту.

Роль ОБСЄ в миротворчих акціях на пострадянському просторі.

Роль ГУАМ в урегулюванні заморожених конфліктів Чорноморсько-Каспійського регіону.

КЛЮЧОВІ ПОНЯТТЯ І ТЕРМІНИ:

Роззброєння, перемир'я, добрі послуги

ЛІТЕРАТУРА:

Kostiuk O. The dilemma of peace and justice: foreign policy of Vatican in the context of the Russian-Ukrainian war. Політологічний вісник Politology Bulletin: Збірник наукових праць. 2024. № 93. С. 36-53.

- Вівчар І., Крет Р., Кундеус О. Миротворчі та безпекові механізми регулювання сучасних міжнародних відносин. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Питання політології». 2024. Том 45. С. 46-53.
- Скороход Ю. Проблема спойлерів у міжнародних переговорах. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Міжнародні відносини. 2024. Том 59, № 2. С. 5-10.
- Chupis A., Lepska N. Conceptual shifts in the paradigm of war and peace amid the transformation of contemporary world politics. Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії. 2024. Вип. 54. С. 337–349. (Концептуальні зміни парадигми війни та миру в процесі трансформації сучасної світової політики).
- Марусинець М. Особливості дипломатичних зусиль США щодо встановлення миру в Північній Ірландії: від Дж. Форда до Дж. Буша-молодшого. Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії. 2024. Вип. 57. С. 107-118.
- International Intervention. Sovereignty versus Responsibility / Edited by Michael Keren and Donald A.Sylvan.– London; Portland, OR: Frank Cass, 2002.– 191 p.
- Preventing Deadly Conflict. Final Report With Executive Summary.– N.Y.: Carnegie Commission on Preventing Deadly Conflict, 1997.– 256 p.
- Sutor J. Ruch państw niez zaangażowanych.– Warszawa: Książka i Wiedza, 1984.– 361 s.
- Brock P. Pacifism in Europe to 1914.– Princeton, New Jersey: Princeton University Press, 1972.– 556 p.
- Reardon B.A. Women and Peace. Feminist Visions of Global Security.– Albany: State University of New York Press, 1993.– 209 p.
- Brock–Utne B. Educating for Peace. A Feminist Perspective.– New York; Oxford; Toronto; Sydney; Paris; Frankfurt: Pergamon Press, 1985.– 174 p.
- Evans G. Współpraca dla pokoju. Agenda globalna na lata dziewięćdziesiąte i następne.–Warszawa: Polski Instytut Spraw Międzynarodowych, 1994.– 273 s.
- Veblen T. The Nature of Peace / With a new introduction by Warren J.Samuels.–New Brunswick; London: Transaction Publishers, 1998.– 357 p.
- Women on War. Essential Voices for the Nuclear Age / Edited by Daniela Gioseffi.–New York; London; Toronto; Sydney; Tokyo: A Touchstone Book. Published by Simon & Schuster Inc., 1988.– 391 p.
- Brock P., Young N. Pacifism in the Twentieth Century.– Syracuse (New York): Syracuse University Press; University of Toronto Press, 1999.– 436 p.
- Ślusarczyk J. Idea pokoju w europejskiej i polskiej myśli politycznej do 1939 roku. Kompendium.– Warszawa: Instytut Studiów Politycznych Polskiej Akademii Nauk, 1995.– 152 s.
- Brauch H.G. Survey of Recent and On-going Research in the Social and Human Sciences on Disarmament (Both within the United Nations System and in Other Relevant Scientific Research Institutions).– Stuttgart: UNESCO, 1988.– 142 p.
- Ślusarczyk J. Polityczna działalność Ruchu Obróńców Pokoju na tle rozwoju sytuacji międzynarodowej 1948–1989.– Białystok: Politechnika Białostocka, 2000.– 440 s.
- Cziomer E. (Ed.) The Chosen Aspects of the Coexistence of the States / Zeszyty naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. MXXXIV. Prace z nauk politycznych. Zeszyt 42.– Kraków: Uniwersytet Jagielloński, 1992.– 167 s.
- Obligations en matière de désarmement et de limitation des armements. Problèmes de respect et mesures d'imposition / Sous la direction de Serge Sur.– New York; Genève: Institut des Nations Unies pour la recherche sur le désarmement, 1995.–429 p.
- Gallagher N.W. Arms Control.– Portland OR: Frank Cass Publishers, 1998.– 184 p.
- Inbar E., Zilberfarb B. The Politics and Economics of Defence Industries.– Portland OR: Frank Cass Publishers, 1998.– 240 p.
- Problemy rozbrojenia 1919–1939 / Acta Universitatis Lodziensis. Folia Historica. 17.–Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, 1983.– 205 s.
- Z zagadnień rozbrojenia w okresie międzywojennym / Acta Universitatis Łódziensis. Folia Historica. 28.– Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, 1986.– 161 s.
- Polska wobec problemu rozbrojenia w okresie międzywojennym / Acta Universitatis Lodziensis. Folia Historica. 42.– Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, 1991.– 203 s.
- Schell J. The Abolition.– N.Y.: Avon Books, 1984.– 218 p.
- Gasparini Alves P. Prevention of an Arms Race in Outer Space: A Guide to the Discussions in the Conference on Disarmament.– N.Y.: UNIDIR, 1991.– 203 p.
- Congress of Intellectuals for a Peaceful Future of the World. Warsaw, January 1986. Materials and Documents.– Warsaw: Interpress Publishers, 1988.– 191 p.

- Demain la guerre? Colloque de l'Association française de recherches sur la paix / Sous la direction de Alain Joxe.– Paris: Les Éditions ouvrières, 1981.– 248 p.
- Balcerowicz B. Pokój i “nie-pokój” na progu XXI wieku.– Warszawa: Bellona, 2002.– 230 s.
- Pokój w teorii i praktyce stosunków międzynarodowych / Pod redakcją naukową Józefa Kukułki.– Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, 1991.– 408 s.
- Friedensforschung. Eine Handlungsorientierung zwischen Politik und Wissenschaft / Herausgegeben von Ulrike C. Wasmuht.– Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft, 1985.– 308 S.
- Hahn E. Friedenskampf ohne Ideologie ? / Philosophische Positionen.– Berlin: Dietz Verlag, 1988.– 208 S.
- Wychowanie dla pokoju / Problemy naukowe współczesności.– Wrocław; Warszawa; Kraków; Gdańsk; Łódź: Zakład Narodowy imienia Ossolińskich; Wydawnictwo PAN, 1983.– 340 s.
- Brock P. Studies in Peace History.– York, England: William Sessions Limited, 1991.– 103 p.
- Basic Facts about the United Nations.– N.Y.: United Nations, 1992.– 291 p.
- Leksykon pokoju.– Warszawa: Krajowa Agencja Wydawnicza, 1987.– 250 s.
- Boutros-Ghali B. An Agenda for Peace. 1995 / Second Edition with the new supplement and related UN documents.– N.Y.: United Nations, 1995.– 159 p.
- Jastrzebowski W.B. Traktat o wiecznym przymierzu między narodami ucywilizowanymi. Konstytucja dla Europy.– Warszawa; Łódź: PWN, 1985.– 281 s.
- Doyle M.W. Ways of War and Peace. Realism, Liberalism, and Socialism.– New York; London: W.W.Norton & Company, 1997.– 557 p.
- McTavish H. Ending War in Our Lifetime. A Concrete, Realistic Plan.– Dixon, Kentucky: West Fork Press, 1994.– 342 p.
- Modzelewski W. Pacyfizm. Wzory i naśladowcy.– Warszawa: Instytut Socjologii UW; Oficyna Naukowa, 2000.– 392 s.
- Träger und Instrumentarien des Friedens im hohen und späten Mittelalter / Herausgegeben von Johannes Fried.– Sigmaringen: Jan Thorbecke Verlag, 1996.– 633 S.
- Der Frieden. Rekonstruktion einer europäischen Vision.–
- Band 1: Erfahrung und deutung von Krieg und Frieden. Religion – Geschlechter – Natur und Kultur / Herausgegeben von Klaus Garber, Jutta Held, Friedhelm Jürgensmeier, Friedhelm Krüger und Ute Széll.– München: Wilhelm Fink Verlag, 2001.– 1168 S.
- Band 2: Frieden und Krieg in der Frühen Neuzeit. Die europäische Staatenordnung und die außereuropäische Welt / Herausgegeben von Ronald G.Asch, Wulf Eckart Voß und Martin Wrede.– München: Wilhelm Fink Verlag, 2001.– 622 S.
- Kwećka R., Gryga M. Siły specjalne w kontekście współczesnych zagrożeń.– Warszawa: Akademia Obrony Narodowej, 2002.– 129 s.
- Bertrand M. La fin de l'ordre militaire / La bibliothèque du citoyen.– Paris: Presses de la Fondation Nationale des sciences politiques, 1996.– 132 p.
- Розанов А.А., Шарапов А.В. Безопасность: подходы Запада.– Минск: Універсітэцкае, 1994.–125 с.
- Chevallier J.-Y. Un traité de paix pour l'Europe / Préface de Jean-Marc Varaut / Éducation européenne.– Paris: O.E.I.L., 1991.– 219 p.
- DeBenedetti C. The Peace Reform in American History.– Bloomington: Indiana University Press, 1984.– 245 p.
- Ponczek E. Polska myśl o pokoju w latach Drugiej wojny światowej (1939–1945).– Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, 1999.– 424 s.
- Republika Federalna Niemiec wobec rozbrojenia, odprężenia i bezpieczeństwa międzynarodowego / Pod red. Karola Fiedora.– Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, 1992.– 217 s.
- Durys P., Pacholski P. Przegląd światowego procesu rozbrojeniowego. 2001 rok.– Toruń: Adam Marszałek, 2002.– 103 s.
- Gamba V., Potgieter J., Tiisonen I., Carrai B., Querner C., Tullius S. Disarmament and Conflict Resolution Project. Managing Arms in Peace Processes: Training.– New York; Geneva: United Nations Institute of Disarmament Research, 1998.– 150 p.
- Arms Control and International Security / Edited by Roman Kolkowicz and Neil Joeck / Westview Special Studies in International Relations.– Boulder; London: Westview Press, 1984.– 157 p.
- Froman M.B. The Development of the Idea of Détente. Coming to Terms.– N.Y.: St. Martin's Press, 1991.– 179 p.
- Goldmann K. Change and Stability in Foreign Policy. The Problems and Possibilities of Détente.– Princeton: Princeton University Press, 1988.– 252 p.
- Multan W. Porozumienia rozbrojeniowe po Drugiej wojnie światowej.– Warszawa: PWN, 1985.– 400 s.

- Łoś–Nowak T. Problem rozbrojenia w polskiej polityce zagranicznej / Nasza ojczyzna Polska Ludowa.– Warszawa: Krajowa Agencja Wydawnicza, 1985.– 180 s.
- Multan W. Problemy rozbrojenia europejskiego 1945–1975.– Warszawa: PWN, 1979.– 402 s.
- Dean J. Meeting Gorbachev's Challenge. How to Build Down the NATO–Warsaw Pact Confrontation.– Basingstoke; London: Macmillan, 1989.– 445 p.
- Żurawski vel Grajewski P.P. Stany Zjednoczone wobec problemu kontroli zbrojeń w dobie komisji przygotowawczej do Genewskiej konferencji rozbrojeniowej 1925–1930.– Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Semper, 2000.– 372 s.
- Domino Z. Notatki spod Błękitnej Flagi.– Warszawa: Wydawnictwo Ministerstwa Obrony Narodowej, 1980.– 385 s.
- Meiers F.–J. NATO's Peacekeeping Dilemma / Arbeitspapiere zur Internationalen Politik. 94.– Bonn: Europa Union Verlag GmbH, 1996.– 104 p.
- Europe and Naval Arms Control in the Gorbachev Era / Edited by Andreas Fürst, Volker Heise and Steven E. Miller.– N.Y.: Oxford University Press; Stockholm International Peace Research Institute, 1992.– 341 p.
- Conventional Arms Control and East–West Security / Edited by **Robert D. Blackwill** and **F.Stephen Larrabee** / A research volume from the Institute for East–West Security Studies.– Durham; London: Duke University Press, 1989.– 491 p.
- Blix H., von Butler P., Dominioni F.C., Fische W., Frick H., Gmelin W., Häckel E., Lauppe W.–D., Müller H., Richter B., Stein G.** Probleme der nuklearen Nichtverteilungspolitik. Beiträge zur internationalen Diskussion / Arbeitspapiere zur Internationalen Politik. 83.– Bonn: Forschungsinstitut der Deutschen Gesellschaft für Auswärtige Politik e.V.; Forschungszentrum Jülich GmbH –KFA–, 1994.– 154 S.
- Gągor F., Paszkowski K.** Międzynarodowe operacje pokojowe w doktrynie obronnej RP.– Warszawa: Adam Marszałek, 1998.– 261 s.
- Lehmann I.A.** Peacekeeping and Public Information. Caught in the Crossfire.– London; Portland, OR: Frank Cass, 1999.– 175 p.
- Шевцов А.** Релікт часів "холодної війни": необхідність практичних кроків у галузі ядерного роззброєння // Політика і час. – 1998. – № 8. – С. 3–10.
- Deutch J.M.** The New Nuclear Threat // Foreign Affairs.–1992.–N 4.–P. 120–134.
- Горобець І.** Індійсько–пакистанська криза 1999 року та її наслідки для Індостану // Людина і політика. – 2000. – № 1. – С. 14–17.

Тема № 11:

МІЖНАРОДНА БЕЗПЕКА

ПЛАН

1. Поняття, структура і класифікація безпеки.
2. Дефініція національних інтересів.
3. Геополітичні пріоритети і стратегія національної безпеки.
4. Стратегія національної безпеки України.
5. Міжнародна безпека.
6. Організаційні основи міжнародної безпеки.
7. Еволюція військово-політичної доктрини НАТО.

Теми рефератів:

Формування спільної політики ЄС у галузі зовнішніх відносин і безпеки.
Діяльність України в рамках ОБСЄ.

КЛЮЧОВІ ПОНЯТТЯ І ТЕРМІНИ:

міжнародні гарантії, європейська безпека, колективна безпека, глобальна безпека, блокова безпека, міжнародна безпека, коаліція, глобалізація, антиглобалістський рух, міжнародна організація, міжнародна безпека, міжнародний тероризм.

РЕКОМЕНДОВАНІ ВЕБ-САЙТИ:

www.ndi.org	National Democratic Institute for International Affairs
www.ccpdc.org	Carnegie Commission on Preventing Deadly Conflict
http://www.sipri.se	Stockholm International Peace Research Institute
www.unog.ch/unidir	United Nations Institute of Disarmament Research
www.aspr.ac.at	Austrian Study Center for Peace and Conflict Resolution
http://ceip.org	Carnegie Endowment for International Peace
www.bbn.gov.pl	Biuro Bezpieczenstwa Narodowego
www.nato.int	NATO
www.otan.nato.int	Division Diplomatie publique de l'OTAN
www.nsa.gov	National Security Agency
www.imf.org	International Monetary Fund
www.wto.org	World Trade Organization
www.csce.gov	CSCE (ОБСЄ)
www.osce.org	OSCE (ОБСЄ)
www.rainbow.gov.ua	Рада національної безпеки та оборони України
www.sbu.gov.ua	Служба безпеки України

ЛІТЕРАТУРА:

- Олійник-Дьомочко М. С. Трансформація безпекової ситуації в Центральному Сахелі після завершення операції «Бархан». *Empirio*. 2025. Том 2, № 1. С. 92-101.
- Kovtun O. Y., Terzi D. V. Military and political changes in NATO as response to Russia's full-scale invasion of Ukraine. *Actual problems of international relations*. 2024. Vol. 1, No 161. P. 4-10. (Військово-політичні зміни в НАТО у відповідь на повномасштабне російське вторгнення в Україну)
- Pashkov V. Dynamics of US-Ukrainian defence cooperation (2014-2021): from B. Obama to J. Biden. *Actual problems of international relations*. 2024. Vol. 1, No 161. P. 37-45. (Динаміка співпраці США та України в оборонній сфері (2014-2021): від Обама до Байдена)
- Taşkın Ö. M., Şenyurt E. S. A new dimension in Somali-Turkey relations: why Somalia sees Turkey as a security partner? *Actual problems of international relations*. 2024. Vol. 1, No 161. P. 46-55. (Новий вимір у сомалійсько-турецьких відносинах: чому Сомалі розглядає Туреччину як партнера у сфері безпеки?)
- Концепція (основи державної політики) національної безпеки України // Відомості Верховної Ради України.– 1997.– № 10.
- Косьєвцов В.О., Зінько І.Ф.** Національна безпека України: проблеми та шляхи реалізації пріоритетних національних інтересів. – К., 1996.
- Національна безпека України 1994–1996 рр. Наукова доповідь НІСД / Ред. **О.Ф.Бєлов**. – К., 1997.
- Чумак В.М., Камінський Е.Е.** Україна – Росія: між стратегічним партнерством і конфліктністю. – К., 1997.
- Гаврилишин Б.** Дороговкази в майбутнє. – К., 1993.
- Bezpieczeństwo zewnętrzne Rzeczypospolitej Polskiej / Praca zbiorowa pod redakcją naukową **Tadeusza Jemioly, Kazimierza Malaka**.– Warszawa: Akademia Obrony Narodowej, 2002.– 339 s.
- Stańczyk J.** Współczesne pojmowanie bezpieczeństwa.– Warszawa: Instytut Studiów Politycznych Polskiej Akademii Nauk, 1996.– 128 s.
- Kaczmarek J., Skowroński A.** Bezpieczeństwo świat – Europa – Polska.– Wrocław: Atla2, 1998.– 173 s.
- Culture and Security. Multilateralism, Arms Control and Security Building / Ed. by **Keith R. Krause**.– London; Portland OR: Frank Cass, 1999.– 253 p.
- McInnes C., Rolls M.** Post-Cold War Security Issues in the Asia-Pacific Region.–Portland OR: Frank Cass Publishers, 1994.– 206 p.
- Karsh E.** Between War and Peace. Dilemmas of Israeli Security.– Portland OR: Frank Cass Publishers, 1996.– 304 p.
- Aliboni R., Joffe G., Niblock T.** Security Challenges in the Mediterranean Region.– Portland OR: Frank Cass Publishers, 1996.– 208 p.

- The Transformation of Security in the Asia/Pacific Region / Ed. by **Desmond Ball**.– Portland OR: Frank Cass Publishers, 1996.– 248 p.
- Inbar E., Sheffer G.** (Ed.) The National Security of Small States in a Changing World.– Portland OR: Frank Cass Publishers, 1997.– 232 p.
- Gray R.B.** (Ed.) International Security Systems: Concepts and Models of World Order.– Itasca, 1969.
- Stefanowicz J.** Bezpieczeństwo współczesnych państw.– Warszawa, 1984.
- Zacher M.W. International Conflicts and Collectiv Security 1946–1977.– N.Y., 1979.
- Bezpieczeństwo narodowe i międzynarodowe u schyłku XX wieku / Redakcja naukowa: **Davis B.Bobrow, Edward Halizak, Ryszard Zieba**.– Warszawa: Fundacja Studiów Międzynarodowych; Instytut Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Warszawskiego, 1997.– 575 s.
- The New Baltic Security Environment: Trends and Challenges. A “Rose–Roth” Seminar / Edited by Interparliamentary Relations Bureau of the Chancellory of the Sejm / North Atlantic Assembly and Sejm of the Republic of Poland.–Warsaw: Sejm Publishing Office, 1994.–120 p.
- Гоубл П.** ОБСЕ: вибірковий нагляд // Політика і час. – 2000. – № 1–2. – С. 101–102.
- Гриб О.** Соціентальна безпека: перегляд традиційних підходів до проблеми безпеки у теорії міжнародних відносин // Нова політика. –1997. –№4. – С. 51–56.
- Сацюк В.** Політичний потенціал та оборонна могутність держави // Нова політика. –1999. – № 4. – С. 2–4.
- Прицай С.** НАТО вчора, сьогодні, завтра // Нова політика. –1999. – №2. – С. 24–25.
- Льчук Л.** Місце і роль воєнної безпеки в системі національної безпеки: політологічний аспект // Нова політика. –1998. – № 3. – С. 54–55.
- Канцелярук Б.** Стратегічне партнерство як складова кризового управління // Нова політика. – 2000. – № 3. – С. 37–42.
- Кісь Р.** Російська ідея і загроза імперського реваншизму // Розбудова держави. – 1993. – № 2. – С. 13–19.
- Міхєєв Ю.** Воєнно–технічні аспекти стратегічного партнерства в межах СНД // Нова політика. – 1999. – № 4. – С.5–8.
- Саїд Е.В.** Орієнталізм. – К., 2001. – 511 с.
- Coexistence, Cooperation and Common Security. Annals of Pugwash 1986 / Edited by Joseph Rotblat & Laszlo Valki.–Basingstoke; London: The Macmillan Press Ltd., 1988.–349 p.
- Kaczmarek J. NATO w systemie bezpieczeństwa świata.–Wrocław: Atla2, 1998.–260 s.
- Sandler T., Hartley K. The Political Economy of NATO. Past, Present and into the 21st Century.– Cambridge; New York; Melbourne: Cambridge University Press, 1999.–292 p.
- Cox R.W., Jacobson H.K. and other. The Anatomy of Influence: Decision Making in International Organization.–New Hawen, 1973.

Тема № 12:

МІЖУРЯДОВІ ОРГАНІЗАЦІЇ

ПЛАН

1. Поняття, структура і регламентація діяльності міжурядових організацій.
2. Функції міжнародних організацій.
3. Типологія міжнародних організацій.
4. Цілі і структура Ліги Націй.
5. Структурні елементи ЄС.
6. Рада Європи.
7. Структура і завдання НАТО.
8. Міжнародні фінансові організації.
9. Регіональні міжурядові організації в Америці.
10. Регіональні міжурядові організації в Африці.
11. Регіональні міжурядові організації в АТР.

КЛЮЧОВІ ПОНЯТТЯ І ТЕРМІНИ:

Міжнародна організація, Ліга арабських держав, Ліга Націй, мандатна система, АНЗІУС, Антанта, Бенілюкс, МЕРКОСУР, НАФТА, ЧЕС, ГУУАМ,

www.leagueofarabstates.org	Ліга арабських держав
www.arableagueonline.org	Ліга арабських держав
www.gcc-sg.org	Рада співробітництва Перської затоки
www.nafta-sec-alena.org	North American Free Trade Agreement
www.natlaw.com	МЕРКОСУР
www.opec.org	The Organization of the Petroleum Exporting Countries

ДОКУМЕНТИ:

Pact of the League of Arab States, March 22, 1945 // Міжнародні організації: Навчальний посібник / За ред. О.С.Кучика.- К.: Знання, 2005.- С. 401-412.

(електронна версія: www.arableagueonline.org/arableague/English/detailes).

Organization of "The Islamic Conference" // Міжнародні організації: Навчальний посібник / За ред. О.С.Кучика.- К.: Знання, 2005.- С. 413-419.

Статут Організації Чорноморського Економічного Співробітництва // Міжнародні організації: Навчальний посібник / За ред. О.С.Кучика.- К.: Знання, 2005.- С. 386-397.

Ялтинська Хартія ГУУАМ // Міжнародні організації: Навчальний посібник / За ред. О.С.Кучика.- К.: Знання, 2005.- С. 398-400.

Cooperation Council for the Arab States of the Gulf // Міжнародні організації: Навчальний посібник / За ред. О.С.Кучика.- К.: Знання, 2005.- С. 420-427.

(електронна версія: www.gcc-sg.org/Chapter4.html).

Andian Subregional Integration Agreement (Cartagena Agreement) // Міжнародні організації: Навчальний посібник / За ред. О.С.Кучика.- К.: Знання, 2005.- С. 428-448.

North American Free Trade Agreement (NAFTA) // Міжнародні організації: Навчальний посібник / За ред. О.С.Кучика.- К.: Знання, 2005.- С. 449-462.

(електронна версія: www.nafta-sec-alena.org).

MERCOSUR. Treaty Establishing A Common Market Between The Argentine Republic, The Federal Republic of Brazil, The Republic of Paraguay and The Eastern Republic of Uruguay // Міжнародні організації: Навчальний посібник / За ред. О.С.Кучика.- К.: Знання, 2005.- С. 463-470.

(електронна версія: www.natlaw.com/treaties/mercosur.html).

ОПЕС // Міжнародні організації: Навчальний посібник / За ред. О.С.Кучика.- К.: Знання, 2005.- С. 471-484.

(електронна версія: www.opec.org).

Марракеська угода про заснування Світової Організації Торгівлі (витяг) // Міжнародні організації: Навчальний посібник / За ред. О.С.Кучика.- К.: Знання, 2005.- С. 485-493.

ПІДРУЧНИКИ:

Світова та Європейська інтеграція: організаційні засади. Навчальний посібник / За заг. ред. **Я.Й.Малика, М.З.Мальського.**- Львів, 2001.- 402 с.

ЦиганковаТ.М., Гордєєва Т.Ф. Міжнародні організації. Навчальний посібник.- К.: КНЕУ, 2001.- 340 с.

ЛІТЕРАТУРА:

Батрименко О. В., Неліпа Д. В., Ткач О. Вплив міжнародних організацій на розв'язання міжнародного політичного греко-турецького конфлікту. Політологічний вісник *Politology Bulletin*: Збірник наукових праць. 2024. № 93. С. 293-304.

Гуменюк Б. Міжнародні організації // Політика і час. – 1998. – № 2. – С. 61–67.

- Чалий В.** ГУУАМ та інші пострадянські регіональні об'єднання: оцінка потенціалів // *Нова політика*. – 2001. – № 3. – С.6–10.
- Мацейко Ю.** НАТО: нові можливості і нові небезпеки // *Політика і час*. – 1999. – № 4. – С. 9–18.
- Демчук П.** НАТО розширюється, а що далі? // *Розбудова держави*. – 1997. – № 9. – С. 42–49.
- Мельник Ю.** НАТО: Україна на сучасному етапі // *Нова політика*. – 1999. – № 2. – С.22–23.
- Мовчан М.** Україна – НАТО: проблеми та перспективи // *Нова політика*. – 2001. – №3. – С. 26–28.
- Archives of Former International Organizations of the States of Central and Eastern Europe. Papers of the International Conferences. Warsaw, October 13–14, 2000. Moscow, May 21–22, 2001 / Edited by Władysław Stępnik.–Warszawa: The General Head Office of State Archives; The Open Society Archives, 2001.–214 p.
- Dicke K. Effizienz und Effektivität internationaler Organisationen. Darstellung und kritische Analyse eines Topos im Reformprozeß der Vereinten Nationen.–Berlin: Duncker & Humblot, 1994.–396 S.
- Organizacje w stosunkach międzynarodowych. Istota – Mechanizmy działania – Zasięg / Pod redakcja Teresy Łoś–Nowak.–Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, 1997.–186 s.
- Organizacje w stosunkach międzynarodowych. Istota – Mechanizmy działania – Zasięg / Pod redakcja Teresy Łoś–Nowak / Wydanie III poszerzone i poprawione.–Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, 1999.–294 s.
- Speeckaert G.P. Bibliographie sélective sur l'organisation internationale 1885–1964.–Bruxelles: Union des associations internationales, 1965.–150 p.
- Czubik P., Kuźniak B. Organizacje międzynarodowe / Skrypty Becka.–Warszawa: Wydawnictwo C.H.Beck, 2002.–245 s.
- Chowdhury T.M.R. Legal Framework of International Supervision / Doctoral Dissertation.–Edsbruk: University of Stockholm, 1986.–365 p.
- Burda U., Gajewski J., Szczepanik K. Vademecum Organizacji Europejskich (angielsko–polskie).–Warszawa: Wydawnictwo ASKON, 1998.–309 s.
- Kocot K. Organizacje międzynarodowe. Systematyczny zarys zagadnień prawa międzynarodowego.–Wrocław; Warszawa; Kraków; Gdańsk: Zakład Narodowy imienia Ossolińskich, 1971.–332 s.
- Morawiecki W. Organizacje międzynarodowe / Wydanie drugie uzupełnione.–Warszawa: PWN, 1965.–552 s.
- Defarges P.M. La communauté internationale / Que sais–je ? – Paris: Presses Universitaires de France, 2000.–126 p.
- International Organizations 1918–1945. A Guide to Research and Research Materials / Compiled and Edited by George W.Baer / Revised Edition.–Wilmington DE: Scholarly Resources Inc., 1991.–212 p.
- Klepacki Z.M. Organy organizacji międzynarodowych. Studium porównawcze.–Warszawa, 1973.–147 s.
- Sierpowski S. Narodziny Ligi Narodów. Powstanie, organizacja i zasady działania.–Poznań: Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, 1984.–310 s.
- Virion P. Rząd światowy. Globalizm, antykościół i superkościół.–Komorów: Wydawnictwo Antyk – Marcin Dybowski, 1999.–243 s.
- Zorgbibe C. Les organisations internationales / Que sais–je ? – Paris: Presses Universitaires de France, 1997.–127 p.
- Williams P., Savona E.U. The United Nations and Transnational Organized Crime.–Portland OR: Frank Cass Publishers, 1996.–194 p.
- Carpenter T.G. The Future of NATO.–Portland OR: Frank Cass Publishers, 1995.–172 p.
- Handbook of Information Computer and Communications Activities of Major International Organizations.–Paris: Organisation for Economic Co–operation and Development, 1980.–235 p.
- Virally M., Gerbert P., Salmon J., Ghébal V.V. Les missions permanentes auprès des organisations internationales / Dotation Carnegie pour la paix internationale.–Bruxelles: Établissements Émile Bruylant, 1971.–Tome I.–918 p.
- Documents of International Organizations: a Bibliographic Handbook covering the United Nations and Other Intergovernmental Organisations / Compiled and Edited by Th.D.Dimitrov.–London: International University Publications; Chicago: American Library Association, 1973.–301 p.
- Klepacki Z.M. Encyklopedia teorii i praktyki organizacji międzynarodowych.–T.1: Problemy teoretyczne.–Warszawa: IKS PAN, 1990.–321 s.;
- T.2: Przegląd encyklopedyczny.–Warszawa: IKS PAN, 1990.–597 s.
- Balcerak W. Dzieje Ligi Narodów.–Warszawa: Państwowe Zakłady Wydawnictw Szkolnych, 1969.–124 s.
- Kant I. O wiecznym pokoju. Zarys filozoficzny.–Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, 1995.–85 s.

Coexistence, Cooperation and Common Security. Annals of Pugwash 1986 / Edited by Joseph Rotblat & Laszlo Valki.–Basingstoke; London: The Macmillan Press Ltd., 1988.–349 p.
 Kaczmarek J. NATO w systemie bezpieczeństwa świata.–Wrocław: Atla2, 1998.–260 s.
 Sandler T., Hartley K. The Political Economy of NATO. Past, Present and into the 21st Century.– Cambridge; New York; Melbourne: Cambridge University Press, 1999.–292 p.
 Cox R.W., Jacobson H.K. and other. The Anatomy of Influence: Decision Making in International Organization.–New Haven, 1973.

Яцько А. Хто править світом? Транснаціональні, інтеграціоналістські, політичні організації Заходу // Політика і час. – 2001. – № 6. – С. 81–88.

Тема № 13:

СТРУКТУРА І ЗАВДАННЯ ООН ПЛАН

1. Принципи діяльності ООН.
2. Структура ООН.
3. Генеральна асамблея ООН.
4. Структура, компетенції і механізм ухвалення рішень у Раді Безпеки.
5. ЮНЕСКО
6. Українська РСР – член-засновник ООН
7. Проекти реформування ООН.

КЛЮЧОВІ ПОНЯТТЯ І ТЕРМІНИ:

принцип одноголосності, вето, міжнародна опіка, рекомендації

Заповнити таблицю: “Структура ООН”:

№ п/п 1	Структура 2	Інститути 3	Компетенції 4
1	<i>Головні інститути</i>	<i>Генеральна асамблея</i>	
		<i>Рада Безпеки</i>	
		<i>Економічна та Соціальна Рада</i>	
		<i>Рада з опіки</i>	
		<i>Міжнародний Суд</i>	
		<i>Секретаріат</i>	
2	<i>Міжурядові організації</i>	<i>ЮНЕСКО</i>	
		<i>Міжнародний банк реконструкції і розвитку</i>	
		<i>Міжнародний валютний фонд</i>	
		<i>Всесвітня організація охорони здоров'я</i>	
3	<i>Спеціальні програми, фонди, бюро і дослідницькі інститути</i>		

РЕКОМЕНДОВАНІ ВЕБ-САЙТИ:

www.un.org

www.ilo.org

www.unicef.org

www.undp.org

United Nations

International Labour Organization

United Nations Children's Fund

United Nations Development Programme

www.unfpa.org
www.undcp.org
www.unesco.org

www.who.org
www.worldbank.org
www.transparency.de/index.html
www.un.kiev.ua

United Nations Population Fund
United Nations Drug Control Programme
United Nations Educational, Scientific and Cultural
Organization
World Health Organization
World Bank
Transparency International
Представництво ООН в Україні

ДОКУМЕНТИ:

Світова та Європейська інтеграція: організаційні засади. Навчальний посібник / За заг. ред. **Я.Й.Малика, М.З.Мальського.**- Львів, 2001.- 402 с.

ЦиганковаТ.М., Гордєєва Т.Ф. Міжнародні організації. Навчальний посібник.- К.: КНЕУ, 2001.- 340 с.

ЛІТЕРАТУРА:

Батрименко О. В., Неліпа Д. В., Ткач О. Вплив міжнародних організацій на розв'язання міжнародного політичного греко-турецького конфлікту. Політологічний вісник *Politology Bulletin*: Збірник наукових праць. 2024. № 93. С. 293-304.

Russett B., Sutterlin J.S. The U.N. in a New World Order // *Foreign Affairs*.-1991.-N 2.-P. 69-83.

Adamishin A. On the Way to a World Government. The Humankind Needs New Rules of Behavior // *Russia in Global Affairs*. – № 1. – December 2002. – P. 12-19.

Удовенко Г. Під знаком реформування ООН // *Політика і час*. – 1998. – № 2. – С.3-14.

Бруз В. Для адаптації до сучасних реалій. Рада Безпеки ООН: проблеми реформування // *Політика і час*. – 2001. – № 10. – С. 42-48.

Archives of Former International Organizations of the States of Central and Eastern Europe. Papers of the International Conferences. Warsaw, October 13-14, 2000. Moscow, May 21-22, 2001 / Edited by Władysław Stępnik.-Warszawa: The General Head Office of State Archives; The Open Society Archives, 2001.-214 p.

Dicke K. Effizienz und Effektivität internationaler Organisationen. Darstellung und kritische Analyse eines Topos im Reformprozeß der Vereinten Nationen.-Berlin: Duncker & Humblot, 1994.-396 S.

Organizacje w stosunkach międzynarodowych. Istota – Mechanizmy działania – Zasięg / Pod redakcja Teresy Łoś-Nowak.-Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, 1997.-186 s.

Organizacje w stosunkach międzynarodowych. Istota – Mechanizmy działania – Zasięg / Pod redakcja Teresy Łoś-Nowak / Wydanie III poszerzone i poprawione.-Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, 1999.-294 s.

Speeckaert G.P. Bibliographie sélective sur l'organisation internationale 1885-1964.-Bruxelles: Union des associations internationales, 1965.-150 p.

Czubik P., Kuźniak B. Organizacje międzynarodowe / Skrypty Becka.-Warszawa: Wydawnictwo C.H.Beck, 2002.-245 s.

Chowdhury T.M.R. Legal Framework of International Supervision / Doctoral Dissertation.-Edsbruk: University of Stockholm, 1986.-365 p.

Burda U., Gajewski J., Szczepanik K. Vademecum Organizacji Europejskich (angielsko-polskie).-Warszawa: Wydawnictwo ASKON, 1998.-309 s.

Kocot K. Organizacje międzynarodowe. Systematyczny zarys zagadnień prawa międzynarodowego.-Wrocław; Warszawa; Kraków; Gdańsk: Zakład Narodowy imienia Ossolińskich, 1971.-332 s.

Morawiecki W. Organizacje międzynarodowe / Wydanie drugie uzupełnione.-Warszawa: PWN, 1965.-552 s.

Defarges P.M. La communauté internationale / Que sais-je ? – Paris: Presses Universitaires de France, 2000.-126 p.

International Organizations 1918-1945. A Guide to Research and Research Materials / Compiled and Edited by George W.Baer / Revised Edition.-Wilmington DE: Scholarly Resources Inc., 1991.-212 p.

Klepacki Z.M. Organy organizacji międzynarodowych. Studium porównawcze.-Warszawa, 1973.-147 s.

- Virion P. Rząd światowy. Globalizm, antykościół i superkościół.–Komorów: Wydawnictwo Antyk – Marcin Dybowski, 1999.–243 s.
- Zorgbibe C. Les organisations internationales / Que sais-je ? – Paris: Presses Universitaires de France, 1997.–127 p.
- Ginifer J. Beyond the Emergency. Development Within UN Peace Missions.–Portland OR: Frank Cass Publishers, 1997.–152 p.
- Williams P., Savona E.U. The United Nations and Transnational Organized Crime.–Portland OR: Frank Cass Publishers, 1996.–194 p.
- Pugh M. The UN, Peace and Force.–Portland OR: Frank Cass Publishers, 1997.–216 p.
- Handbook of Information Computer and Communications Activities of Major International Organizations.–Paris: Organisation for Economic Co-operation and Development, 1980.–235 p.
- Virally M., Gerbert P., Salmon J., Ghébal V.V. Les missions permanentes auprès des organisations internationales / Dotation Carnegie pour la paix internationale.–Bruxelles: Établissements Émile Bruylant, 1971.–Tome I.–918 p.
- Documents of International Organizations: a Bibliographic Handbook covering the United Nations and Other Intergovernmental Organisations / Compiled and Edited by Th.D.Dimitrov.–London: International University Publications; Chicago: American Library Association, 1973.–301 p.
- Yearbook of the United Nations 1982.–Volume 36.–N.Y.: Department of Public Information United Nations, 1986.–1716 p.
- Klepacki Z.M. Encyklopedia teorii i praktyki organizacji międzynarodowych.–T.1: Problemy teoretyczne.–Warszawa: IKS PAN, 1990.–321 s.; T.2: Przegląd encyklopedyczny.–Warszawa: IKS PAN, 1990.–597 s.
- Osmańczyk E.J. Encyklopedia ONZ i stosunków międzynarodowych.–Warszawa: Wiedza Powszechna, 1982.–680 s.
- Osmańczyk E.J. Encyklopedia ONZ i stosunków międzynarodowych / Wydanie drugie. Przedmowa Javier Perez de Cuellar.–Warszawa: Wiedza Powszechna, 1986.–728 s.
- Prawa kobiet w ONZ–owskim systemie ochrony praw człowieka. Podręcznik dla organizacji pozarządowych.–Warszawa: Ośrodek Informacji Środowisk Kobiety, 1999.–88 s.
- Wkład ONZ w rozwój współżycia narodów. Materiały z konferencji naukowej Wydziału Dziennikarstwa i Nauk Politycznych UW, Warszawa 27–28 października 1995 roku / Pod red. Józefa Kukułki i Ireny Popiuk–Rysińskiej.–Warszawa: Elipsa, 1997.–199 s.
- Górnicki W. O Narodach Zjednoczonych bez tajemnic.–Warszawa: Młodzieżowa Agencja Wydawnicza, 1987.–158 s.
- Morawiecki W. Narody Zjednoczone. Zamierzenia i rzeczywistość.–Warszawa: Wiedza Powszechna, 1967.–418 s.
- ONZ a problemy współczesnego świata.–Warszawa: PWN, 1972.–356 s.
- Narody Zjednoczone między oczekiwaniem a spełnieniem / Pod red. Teresy Łoś–Nowak.–Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, 1995.–228 s.
- “We the Peoples”. The Role of the United Nations in the Twenty–first Century. The Millennium Report / Briefing Papers for Students.–N.Y.: United Nations, 2001.–247 s.
- Nelson J. Building Partnerships. Cooperation between the United Nations System and the Private Sector.–N.Y.: United Nations, 2002.–352 p.
- Boutros–Ghali B. Confronting New Challenges. Annual Report on the Work of the Organization 1995.–N.Y.: United Nations, 1995.–380 p.
- Boutros–Ghali B. The 50th Anniversary Annual Report on the Work of the Organization 1996.–N.Y.: United Nations, 1996.–359 p.

Тема № 14:

НЕУРЯДОВІ МІЖНАРОДНІ ОРГАНІЗАЦІЇ ПЛАН

1. Поняття і типологія неурядових міжнародних організацій.
2. Релігійні НУМО.
3. НУМО комуністичного руху.
4. НУМО соціалістичного руху.

5. НУМО науковців.
6. Гуманітарні НУМО.
7. Спортивні НУМО.
8. Профспілкові НУМО.
9. Молодіжні НУМО.
10. Жіночі НУМО.
11. Асоціації держав-виробників.

КЛЮЧОВІ ПОНЯТТЯ І ТЕРМІНИ:

Червоний Хрест, культурне співробітництво глобалізація, антиглобалістський рух, міжнародна організація, міжнародна безпека, міжнародний тероризм.

РЕКОМЕНДОВАНІ ВЕБ-САЙТИ:

www.socialistinternational.org	Socialist International
www.icrc.org	International Committee of the Red Cross
www.hrw.org	Human Rights Watch

Світова та Європейська інтеграція: організаційні засади. Навчальний посібник / За заг. ред. **Я.Й.Малика, М.З.Мальського.**- Львів, 2001.- 402 с.

Циганкова Т.М., Гордєєва Т.Ф. Міжнародні організації. Навчальний посібник.- К.: КНЕУ, 2001.- 340 с.

ЛІТЕРАТУРА:

Archives of Former International Organizations of the States of Central and Eastern Europe. Papers of the International Conferences. Warsaw, October 13–14, 2000. Moscow, May 21–22, 2001 / Edited by Władysław Stępnik.–Warszawa: The General Head Office of State Archives; The Open Society Archives, 2001.–214 p.

Dicke K. Effizienz und Effektivität internationaler Organisationen. Darstellung und kritische Analyse eines Topos im Reformprozeß der Vereinten Nationen.–Berlin: Duncker & Humblot, 1994.–396 S.

Organizacje w stosunkach międzynarodowych. Istota – Mechanizmy działania – Zasięg / Pod redakcją Teresy Łoś–Nowak.–Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, 1997.–186 s.

Organizacje w stosunkach międzynarodowych. Istota – Mechanizmy działania – Zasięg / Pod redakcją Teresy Łoś–Nowak / Wydanie III poszerzone i poprawione.–Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, 1999.–294 s.

Speckaert G.P. Bibliographie sélective sur l'organisation internationale 1885–1964.–Bruxelles: Union des associations internationales, 1965.–150 p.

Czubik P., Kuźniak B. Organizacje międzynarodowe / Skrypty Becka.–Warszawa: Wydawnictwo C.H.Beck, 2002.–245 s.

Chowdhury T.M.R. Legal Framework of International Supervision / Doctoral Dissertation.–Edsbruk: University of Stockholm, 1986.–365 p.

Burda U., Gajewski J., Szczepanik K. Vademecum Organizacji Europejskich (angielsko–polskie).–Warszawa: Wydawnictwo ASKON, 1998.–309 s.

Kocot K. Organizacje międzynarodowe. Systematyczny zarys zagadnień prawa międzynarodowego.–Wrocław; Warszawa; Kraków; Gdańsk: Zakład Narodowy imienia Ossolińskich, 1971.–332 s.

Morawiecki W. Organizacje międzynarodowe / Wydanie drugie uzupełnione.–Warszawa: PWN, 1965.–552 s.

Defarges P.M. La communauté internationale / Que sais–je ? – Paris: Presses Universitaires de France, 2000.–126 p.

International Organizations 1918–1945. A Guide to Research and Research Materials / Compiled and Edited by George W.Baer / Revised Edition.–Wilmington DE: Scholarly Resources Inc., 1991.–212 p.

- Klepacki Z.M. Organy organizacji międzynarodowych. Studium porównawcze.–Warszawa, 1973.–147 s.
- Virion P. Rząd światowy. Globalizm, antykościół i superkościół.–Komorów: Wydawnictwo Antyk – Marcin Dybowski, 1999.–243 s.
- Zorgbibe C. Les organisations internationales / Que sais-je ? – Paris: Presses Universitaires de France, 1997.–127 p.
- Handbook of Information Computer and Communications Activities of Major International Organizations.–Paris: Organisation for Economic Co-operation and Development, 1980.–235 p.
- Virally M., Gerbert P., Salmon J., Ghébal V.V. Les missions permanentes auprès des organisations internationales / Dotation Carnegie pour la paix internationale.–Bruxelles: Établissements Émile Bruylant, 1971.–Tome I.–918 p.
- Documents of International Organizations: a Bibliographic Handbook covering the United Nations and Other Intergovernmental Organisations / Compiled and Edited by Th.D.Dimitrov.–London: International University Publications; Chicago: American Library Association, 1973.–301 p.
- Klepacki Z.M. Encyklopedia teorii i praktyki organizacji międzynarodowych.–T.1: Problemy teoretyczne.–Warszawa: IKS PAN, 1990.–321 s.;
T.2: Przegląd encyklopedyczny.–Warszawa: IKS PAN, 1990.–597 s.
- Coexistence, Cooperation and Common Security. Annals of Pugwash 1986 / Edited by Joseph Rotblat & Laszlo Valki.–Basingstoke; London: The Macmillan Press Ltd., 1988.–349 p.
- Cox R.W., Jacobson H.K. and other. The Anatomy of Influence: Decision Making in International Organization.–New Hawen, 1973.
- Яцько А.** Хто править світом? Транснаціональні, інтеграціоналістські, політичні організації Заходу // Політика і час. – 2001. – № 6. – С. 81–88.

Тема № 15:

МІЖНАРОДНЕ ПРАВО ПЛАН

Частина 2

1. Поняття та особливості міжнародного публічного права.
2. Об'єкт та система міжнародного права.
3. Наука міжнародного права.
4. Норми міжнародного права.
5. Галузі і функції міжнародного права.
6. Поняття правонаступництва у міжнародному праві.
7. Види і форми міжнародно-правового визнання.
8. Історичні концепції міжнародного права.
9. Джерела міжнародного права.
10. Поняття і класифікація принципів міжнародного права.
11. Поняття, види і форми міжнародно-правової відповідальності.

Частина 2

1. Джерела міжнародного права.
2. Кодифікація міжнародного права.
3. Права людини у міжнародній політиці.
4. Міжнародні угоди про закони та звичаї війни.
5. Міжнародний Суд ООН.
6. Європейський Суд з прав людини.

КЛЮЧОВІ ПОНЯТТЯ І ТЕРМІНИ:

арбітраж, верховний комісар, громадянство, декларація, денонсація договору, депозитарій, депонування, джентльменська угода (gentlemen's agreement), дискримінація, доктрина Тобара, експатріація, екстрадиція, Європейська конвенція про захист прав і основних свобод людини, Женевська конференція з морського права, Загальна декларація прав людини, конкордат, *clausula rebus sic stantibus*, міжнародні конвенції, міжнародний договір, міжнародний конгрес, міжнародно-правова відповідальність, міжнародно-правовий індігенат, міжнародні сервітути, *modus procedendi*, натуралізація, нерівноправні договори, *ne varietur*, обумовлення, парафування, пакт, піратство, плебісцит, право притулку, правопреємність, преференції, примусові заходи, пролонгація, ратифікація, регламент міжнародної конференції, *rebus sic stantibus*, реституція, реторсії, референдум,

Міжнародний делікт

РЕКОМЕНДОВАНІ ВЕБ-САЙТИ:

www.amnesty.ch Amnesty International
www.freedomhouse.org Freedom House

ДОКУМЕНТИ:

Збірка договорів Ради Європи.- К., 2000.
Права людини і професійні стандарти для юристів (в документах міжнародних організацій).- К., 1996.
Словарь международного права.- М., 1986.
Україна в міжнародних відносинах. Боротьба зі злочинністю та взаємна правова допомога. (Книга перша) / Зібрання документів.- К., 1996.
Україна в міжнародних відносинах. Правова охорона культурних цінностей. (Книга друга) / Зібрання документів.- К., 1997.
Україна на міжнародній арені: Зб. документів і матеріалів (1991-1995 рр.). У 2-х книгах.- К., 1998.

ПІДРУЧНИКИ:

Георгіца А.З. Міжнародне публічне право: Загальна частина.- Чернівці, 1995.
Георгіца А.З. Міжнародне публічне право: Особлива частина.- Чернівці, 1996.
Іванов Ю.А. Міжнародне право. Посібник для підготовки до іспитів.- К.: Вид. Паливода А.В., 2004.- 202 с.
Опришко В.Ф. Міжнародне економічне право: Підручник.- К.: КНЕУ, 2003.
Черкес М.Ю. Міжнародне право: Підручник.- К.: Знання, 2004.- 292 с.

ЛІТЕРАТУРА:

Medvedieva M.O., Bilotskiy S.D. Extraterritorial jurisdiction in international rights-based climate litigation. Actual problems of international relations. 2025. Vol. 1, No162. P. 63-72. (Екстериторіальна юрисдикція в міжнародних судових процесах з прав людини та клімату)
Antonowicz L. Pojęcie państwa w prawie międzynarodowym.–Warszawa, 1974.
Rawls J. Prawo ludów.–Warszawa: Aletheia, 2001.– 258 s.
Iwanejko M. Spory międzynarodowe.–Warszawa, 1976.
Green N.A.M. International Law. Law of Peace / Second Edition.–Plymouth: Macdonald & Evans Ltd., 1982.– 254 p.
Spory i konflikty międzynarodowe. Aspekty prawne i polityczne / Praca zbiorowa pod redakcją **Włodzimierza Malendowskiego**.–Wrocław: Atla2, 1999.– 417 s.
Czarny R.M. Regionalizm w stosunkach międzynarodowych 1945–1975. Aspekty polityczno–prawne.– Kielce: Wyższa Szkoła Pedagogiczna im. Jana Kochanowskiego, 1986.–168 s.

Organizacja Narodów Zjednoczonych. Zbiór Studiów Prawnomiędzynarodowych.–Wrocław; Warszawa; Kraków; Gdańsk: Zakład Narodowy imienia Ossolińskich; Wydawnictwo PAN, 1971.–276 s.
Henkin L. How Nations Behave: Law and Foreign Policy.–N.Y., 1979.

Тема № 16

МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА

1. Світова економіка. Геоелектроніка.
2. Міжнародні економічні відносини.
3. Міжнародний поділ праці.
4. Боротьба за ринки сировини і ринки збуту товарів
5. Світова Організація Торівлі.
6. Світові економічні кризи і проблема міжнародної стабільності.
7. Міжнародні фінансові організації
8. Асоціації держав-виробників
9. Регіональні економічні об'єднання
10. Діяльність України в рамках Організації Чорноморського Економічного Співробітництва.

Теми рефератів:

Міжнародний банк реконструкції і розвитку
Міжнародний валютний фонд
Міжнародні клірингові угоди
Міжнародна фінансова корпорація
Взаємовідносини України з СОТ.

КЛЮЧОВІ ПОНЯТТЯ І ТЕРМІНИ:

Ембарго, міжнародний транзит, клірингові угоди, монополія зовнішньої торівлі , режим найбільшого сприяння, континентальний шельф, дипломатія долара

РЕКОМЕНТОВАНІ ВЕБ-САЙТИ:

www.minfin.gov.ua	Міністерство фінансів України
www.me.kmu.gov.ua ...	Міністерство Економіки та з питань Європейської Інтеграції
www.bank.gov.ua	Національний банк України
www.wto.org	The World Trade Organization
www.imf.org	International Monetary Fund
www.ecb.int	Європейський центральний банк
www.bsec.gov.tr	The Black Sea Economic Cooperation
www.worldbank.org	World Bank

ДОКУМЕНТИ:

Статут Організації Чорноморського Економічного Співробітництва // Міжнародні організації: Навчальний посібник / За ред. О.С.Кучика.- К.: Знання, 2005.- С. 386-397.
Ялтинська Хартія ГУУАМ // Міжнародні організації: Навчальний посібник / За ред. О.С.Кучика.- К.: Знання, 2005.- С. 398-400.
Cooperation Council for the Arab States of the Gulf // Міжнародні організації: Навчальний посібник / За ред. О.С.Кучика.- К.: Знання, 2005.- С. 420-427.
(електронна версія: www.gcc-sg.org/Chapter4.html).

Andian Subregional Integration Agreement (Cartagena Agreement) // Міжнародні організації: Навчальний посібник / За ред. О.С.Кучика.- К.: Знання, 2005.- С. 428-448.

North American Free Trade Agreement (NAFTA) // Міжнародні організації: Навчальний посібник / За ред. О.С.Кучика.- К.: Знання, 2005.- С. 449-462.
(електронна версія: www.nafta-sec-alena.org).

MERCOSUR. Treaty Establishing A Common Market Between The Argentine Republic, The Federal Republic of Brazil, The Republic of Paraguay and The Eastern Republic of Uruguay // Міжнародні організації: Навчальний посібник / За ред. О.С.Кучика.- К.: Знання, 2005.- С. 463-470.
(електронна версія: www.natlaw.com/treaties/mercosur.html).

ОПЕС // Міжнародні організації: Навчальний посібник / За ред. О.С.Кучика.- К.: Знання, 2005.- С. 471-484.
(електронна версія: www.opec.org).

Марракеська угода про заснування Світової Організації Торгівлі (витяг) // Міжнародні організації: Навчальний посібник / За ред. О.С.Кучика.- К.: Знання, 2005.- С. 485-493.

ПІДРУЧНИКИ:

Горбач Л.М., Плотніков О.В. Міжнародні економічні відносини.- К., 2005.

Економіка зарубіжних країн: Підручник / Під ред. **А.Філіпченка**.- К.: Либідь, 1998.

Козак Ю.Г. та ін. Міжнародна економіка.- К., 2004.- 530 с.

Козик В.В. та ін. Міжнародні економічні відносини.- К., 2001.- 260 с.

Макроекономіка: Підручник / За ред. **А.Г.Савченка**.- К.: Либідь, 1995.

Міжнародна економіка: Підручник / За ред. **А.П.Румянцева**.- К.: Знання, 2004.- 449 с.

Одягайло Б.М. Міжнародна економіка: Навчальний посібник.- К.: Знання, 2005.- 397 с.

Передрій О.С. Міжнародні економічні відносини: Навч. Посібник.- К.: ЦУЛ, 2006.

Рогач О. Міжнародні інвестиції: Теорія та практика бізнесу транснаціональних корпорацій: Підручник.- К.: Либідь, 2005.- 670 с.

Сапич В.І., Сапич Н.М. Міжнародна економіка.- Суми, 2003.- 160с.

ЛІТЕРАТУРА:

Алексейченко О. Російські геополітичні і геоекономічні проекти як інструмент реінтеграції країн пострадянського простору. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Міжнародні відносини. 2024. Том 59, № 2. С. 35-40.

Ратніков М. Інфляція як чинник зовнішньої політики США. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Міжнародні відносини. 2024. Том 59, № 2. С. 45-49.

Маліка А. Вплив військового конфлікту в Україні на глобальні логістичні мережі та міжнародні економічні відносини. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Міжнародні відносини. 2024. Том 59, № 2. С. 50-52.

Володін Д. Балансування між економічними інтересами та політичними нормами: відносини між ЄС та Білоруссю крізь призму Програм транскордонного співробітництва. Історико-політичні проблеми сучасного світу. 2024. № 50. С. 57-68.

Shnyrkov O., Zablotska R., Chugaiev O. The United Kingdom–Ukraine merchandise trade: resilience and factors. Actual problems of international relations. 2025. Vol. 1, No162. P. 109-126. (Торгівельні відносини між Великобританією та Україною: стійкість та чинники розвитку)

Андерсон Р. Видобуток нафти у XXI столітті // Світ науки.- 1998.- № 3.- С. 70-73.

Атаманюк Ю.А. Фінансова глобалізація: світовий досвід для України // Вісник КНУ: Економіка.- 2006.- № 83.- С. 48-50.

Ваг М.Д. North American Free Trade // Foreign Affairs.-1991.-N 4.-P. 132–149.

Біляцький С. Аспекти трансформації світової економіки // Науковий світ.- 202.- № 12.- С. 12-14.

Волинський Г. Фінансово-валютна криза в країнах Південно-Східної Азії та її вплив на економіку Росії та України // Економіка України.- 1998.- № 10.- С. 70-76.

Гаврик О. Антиглобалізм – ознака об'єднання світової економіки // Дзеркало тижня.- 2002.- 27 липня.- С. 9.

Гукалова І.В., Маруняк Є.О. Соціальний вимір глобалізації // Український географічний журнал.- 2006.- № 3.- С. 38-46.

- Єрохін С.А.** Фінансово-економічний механізм глобалізації // Актуальні проблеми економіки.- 2006.- № 9.- С. 151-159.
- Карасьов В.** Глобальні проблеми сучасності: політика, економіка, фінанси (Світовому банку - 50) // Банківська справа.- 1995.- № 6.- С. 33-41.
- Рибчук А.В., Бойчук А.В.** Вплив міждержавних фінансових інституцій на розвиток об'єктів глобальної виробничої інфраструктури // Актуальні проблеми економіки.- 2005.- № 5.- С. 56-62.
- Sachs J., Lipton D.** Poland's Economic Reform // Foreign Affairs.-1990.-N 3.-P. 47-66.
- Самосьонюк Л.** Роль міжнародних організацій і національних держав у розв'язанні проблем глобальної безпеки // Економічний часопис- XXI.- 2005.- № 11-12.- С. 15-16.
- Селіванов В.** Проблеми трансформації власності і прав в Україні // Віче. – 1997. – № 6. – С. 86–100.
- Хилько М.** Політичні аспекти екологічної кризи в Україні // Нова політика. –1999. –№2. – С. 60–64.
- Чиж І.** Українські соціалісти завжди будуть “лівішими” від європейських. // Віче. – 1997. – №6. – С. 112–122.
- Шевчук В.** Глобальна місія України і національна модель сталого розвитку // Економіст.- 2006.- № 1.- С. 62-66.

Тема № 17:

ОСНОВНІ ЕТАПИ ФОРМУВАННЯ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

ПЛАН

1. Основні напрямки зовнішньої діяльності Київської Русі і Галицько-Волинського князівства.
2. Закордонна політика козацької держави.
3. Дипломатія УНР.
4. Зовнішньополітична діяльність Української Держави періоду гетьманату.
5. Зовнішня політика ЗУНР.
6. Дипломатична діяльність УРСР.

КЛЮЧОВІ ПОНЯТТЯ І ТЕРМІНИ:

Зовнішня політика, дипломатія

ЛІТЕРАТУРА:

- Макар В. Дипломатія ЗУНР (1920-1923 рр.): на прикладі відносин з Канадою. Історико-політичні проблеми сучасного світу. 2024. № 49. С. 112-119.
- Гудь Б., Гудь Р. Дипломатична місія Української Народної Республіки в II Речі Посполитій та її роль у підписанні Варшавського договору 1920 р. Історико-політичні проблеми сучасного світу. 2024. № 49. С. 63-74.
- Корііка V., Troian P. The history of development of Ukraine's relations with Australia. Actual problems of international relations. 2024. Vol. 1, No 161. P. 67-75. (Історія розвитку відносин України з Австралією)
- Нариси з історії дипломатії України. –К.: Альтернативи, 2001.–733 с.
- Україна і НАТО / Кер. авт. кол. Б.А.Катеринчук. – Львів, 1999.
- Іванченко О. Україна в системі міжнародних відносин: історична ретроспектива та сучасний стан.– К.: РІЦ УАННП, 1997.– 686 с.
- Овсій І.О. Зовнішня політика України. Від давніх часів до 1944 року.– К.: Либідь, 1999.– 236 с.
- Соляр І. Співпраця уряду ЗУНР із Західно-Українським Товариством Ліги Націй // Міжнародна наукова конференція, присвячена 75-річчю ЗУНР.– Івано-Франківськ, 1993.– С. 83–85.
- Кушнір В. Західно-Українське Товариство Ліги Націй (1922–1928) // Вісник Львівського університету. Серія історична. Вип. 33.– Львів, 1998.– С. 154–160.
- Armstrong J.A. Ukrainian Nationalism 1939–1945 / Second rev. edition.–N.Y.: Columbia University Press, 1963.– 361 p.
- Dzyuba I. Internationalism or Russification? A Study in the Soviet Nationalities Problem.–London: Weidenfeld, 1968.– 240 p.
- Задорожній О. Україна–Угорщина: міст до наступного тисячоліття.–К.: Парламентське видавництво, 2001.–336 с.

A Common Strategy for Ukraine? II Forum for Security 1998. – Warsaw: Center for International Relations, 1999.–94 p.

Karatnysky A. The Ukrainian Factor // Foreign Affairs.–1992.–N 3.–P. 90–107.

Красівський О. Дипломатичні місії митрополита Андрея Шептицького // Україна: Культурна спадщина, національна свідомість, державність. – Львів, 2000. – № 6. – С.291–295.

Красівський О. Концепції польського політикуму щодо українського питання (початок 20–х років ХХ століття) // Галичина. – 2001. – № 5–6. – С.284–289.

Тема № 18:

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ

ПЛАН

1. Суперечливість української доктрини багатовекторності.
2. Взаємовідносини Україна – ЄС.
3. Участь України у програмі НАТО “Партнерство заради миру”.
4. Українсько-російські відносини.
5. Стратегічне партнерство України з Польщею.
6. Українсько–американські стосунки.
7. Діяльність України в рамках ГУАМ (ГУУАМ).
8. Проблеми української зовнішньої політики у контексті розширення ЄС і НАТО.

КЛЮЧОВІ ПОНЯТТЯ І ТЕРМІНИ:

геополітичне положення, зовнішньополітична доктрина, стратегічне партнерство, багатовекторність, євроінтеграція, міжнародні відносини, однополярність, біполярність, багатополярність, глобалізація, міжнародна безпека, міжнародний тероризм.

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ:

1. Аналіз геополітичного положення України.
2. Переваги і недоліки доктрини багатовекторності.
3. Проблеми української зовнішньої політики у контексті розширення ЄС і НАТО.
4. Основні етапи євроінтеграції.
5. Українські геополітичні пріоритети у політичній теорії Ю.Липи.
6. Важливість для України досвіду країн Вишеградської групи у процесі інтеграції в євроатлантичні структури.
7. З.К.Бжезинський про роль України в американській політиці.

РЕКОМЕНДОВАНІ ВЕБ-САЙТИ:

www.kmu.gov.ua
www.un.kiev.ua
www.guam.org
www.osw.waw.pl
www.ukraina.aid.pl
www.rada.kiev.ua
www.bsec.gov.tr
www.bstadb.gov/bank.html

Кабінет Міністрів України
United Nations Representation in Ukraine
GUUAM
Osrodek Studiow Wschodnich
Польський сайт “Ukraina Aid”
Верховна Рада України
The Black Sea Economic Cooperation
The Black Sea Trade and Development Bank

ДОКУМЕНТИ:

План дій Україна – Європейський Союз. Європейська політика сусідства / Представництво Європейської Комісії в Україні, Молдові та Беларусі.- К.: ТОВ “Компанія Лік”, 2005.- 40 с.

(електронна версія: [//www.mfa.gov.ua/integration/ua-eu/doc/plan-ua-eu.doc](http://www.mfa.gov.ua/integration/ua-eu/doc/plan-ua-eu.doc))

Угода про Партнерство та Співробітництво. Повний текст угоди, підписаної між Європейським Союзом та Україною в Люксембурзі 14 червня 1994 року / Представництво Європейської Комісії в Україні, Молдові та Беларусі.- К.: ТОВ “Легко інк”, 2004.- 72 с.

Угода про створення Співдружності Незалежних Держав // Міжнародні організації: Навчальний посібник / За ред. О.С.Кучика.- К.: Знання, 2005.- С. 382-385.

ЛІТЕРАТУРА:

Братина З. Роль стратегічних комунікацій у формуванні взаємодії Україна-НАТО. Політологічний вісник *Politology Bulletin*: Збірник наукових праць. 2024. № 92. С. 398-412.

Крупеня І. Економічна дипломатія України в субрегіоні Південно-Східної Азії. Політологічний вісник *Politology Bulletin*: Збірник наукових праць. 2024. № 92. С. 413-428.

Пашков В. Відносини України та США напередодні повномасштабної російсько-української війни. Історико-політичні проблеми сучасного світу. 2024. № 50. С. 32-44.

Хома Н., Панова Д. Активізація взаємин України з державами Африки: оцінка результатів та перспектив. Історико-політичні проблеми сучасного світу. 2024. № 50. С. 45-56.

Цирфа Ю., Дорошко М. Геополітичне позиціонування України та Польщі в Балтійсько-Чорноморському регіоні в контексті їх зовнішньополітичної ідентифікації. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Міжнародні відносини. 2024. Том 59, № 2. С. 11-16.

Нариси з історії дипломатії України.-К.: Альтернативи, 2001.- 733 с.

Україна і НАТО / Кер. авт. кол. **Б.А.Катеринчук**.- Львів, 1999.

Івченко О. Україна в системі міжнародних відносин : історична ретроспектива та сучасний стан.- К.: РІЦ УАННП, 1997.- 686 с.

Пріоритети зовнішньої політики: Виступ **Г.І.Удовенка** на засіданні Верховної Ради 15 вересня 1994 р. // Політика і час.-1994.-№10.-С.3-5.

Стан і перспектива української зовнішньої політики. Виступ Президента України **Л.Д.Кучми** на засіданні керівного складу МЗС України 15 липня 1996 р. // Урядовий кур'єр.- 1997.- 18 липня.

Dzyuba I. Internationalism or Russification? A Study in the Soviet Nationalities Problem.-London: Weidenfeld, 1968.-240 p.

Задорожній О. Україна-Угорщина: міст до наступного тисячоліття.-К.: Парламентське видавництво, 2001.-336 с.

A Common Strategy for Ukraine? II Forum for Security 1998. – Warsaw: Center for International Relations, 1999.-94 p.

Karatnysky A. The Ukrainian Factor // Foreign Affairs.-1992.-N 3.-P. 90-107.

Сардачук Д.П., Сагайдак О.П. Україна у двосторонніх міжнародних відносинах (кінець ХХ – початок ХХІ ст.).- К.: Видавництво Європейського університету, 2005.- 328 с.

Бойко О. Еволюція суспільних поглядів та процесів: від ідеї оновленого союзу до проголошення незалежності України (січень-серпень 1991) // Людина і політика. – 2001. – № 5. – С. 15-26.

Бураковський І., Немиря Г., Павлюк О. Україна і європейська інтеграція. // Політика і час. – 2000. – № 3-4. – С. 5-53.

Василенко С. Українська геополітика. Вектор визначення // Віче. – 2000. – № 9. – С. 62-72.

Гаврилишин Б. Нерівнобедрений трикутник, або Про ідею слов'янського Союзу // Віче. – 1997. – №5. – С. 132-139.

Галенко О.І., Камінський Є.Є., Кірсенко М.В. та ін. Нариси з історії дипломатії України. – К., 2001. – 736 с.

Гринів О. Україна і Росія: партнерство чи протистояння. – Л., 1997. – 382с.

Дергачов О. Міжнародне становище України // Політична думка. – 2000. – № 2. – С. 92-112.

Досвід країн Вишеградської четвірки на шляху до ЄС: можливості для України. Аналітичні оцінки / Національний інститут стратегічних досліджень (Закарпатський філіал); Фонд ім. Ф.Еберта.- Ужгород: Видавництво В.Падяка, 2003.- 136 с. (електронна версія: www.niss.gov.ua).

- Івченко О.Г.** Україна в системі міжнародних відносин: історична ретроспектива та сучасний стан. – К., 1997. – 687 с.
- Красівський О.Я.** Галичина у першій чверті ХХ ст. Проблеми польсько–українських стосунків. – Львів, 2000. – 414 с.
- Круглашов А.** Інтеграційні орієнтири України: декларації та реалії // Віче. – 1998. – №9. – С. 55–71.
- Кульчицький С.** Вибір України: Північно–Атлантичний альянс чи слов'янський союз? // Політика і час. – 1999. – № 3. – С. 47–60.
- Пирожков С.** Українські пріоритети в геополітиці // Віче. – 2000. – №5. – С. 45–52.
- Антонюк О.** Національні інтереси України у контексті геополітики сучасної Росії // Політика і час. – 2000. – № 5–6. – С. 10–16.
- Бруз В.** Україна в ООН: питання національної та міжнаціональної безпеки // Політична думка. – 1994. – № 4. – С. 80–85
- Будзан Б.** Новий "план Маршалла" для України // Політична думка. – 1996. – № 1. – С. 47–52.
- Будкін В., Парахонська О., Потехін О.** Зовнішньополітичні орієнтації як чинник політичної боротьби в Україні // Політична думка. – 1997. – № 3. – С. 91–99.
- Бурант Р.С.** Україна і Польща: до стратегічного партнерства // Політична думка. – 1997. – № 3. – С. 99–112.
- Буркхард П.** Україна–ОБСЄ: особлива форма співробітництва // Політика і час. – 2001. – № 6. – С. 63–66.
- Василенко С.** Європейський вектор української геополітики // Людина і політика. – 2000. – № 2. – С. 57–61.
- Василенко С.** Загальноєвропейський інтеграційний процес і сучасна геостратегія України // Людина і політика. – 2000. – № 5. – С. 30–34.
- Веденєв Д.** Нігілізм тут недоречний. Історія дипломатичної служби Радянської України 1917–1923 років // Політика і час. – 2001. – № 6. – С. 88–96.
- Видрін Д.** Концепція стратегії безпеки (Україна у посттоталітарний період) // Розбудова держави. – 1993. – № 5. – С. 36–43.
- Видрін Д.** Найзахідніша в СНД чи найсхідніша в ЄС // Віче. – 1993. – №3. – С. 50–59.
- Вировий В., Притуляк П.** Центральна Рада у боротьбі за підписання Брестського миру // Політологічні читання. – 1995. – № 2. – С. 163–188.
- Гайдуков Л., Чекаленко Л.** СНД в економічному і політичному просторі України // Віче. – 1998. – № 3. – С. 33–52
- Гречанинов В.** Під без'ядерною парасолькою. Україна та її ядерні можливості: ілюзії, реальність // Політика і час. – 2001. – № 8. – С. 34–40.
- Грищенко К.** В ім'я запобігання війнам. Міжнародні механізми контролю над озброєнням в трансатлантичному просторі та участь в них України // Політика і час. – 1998. – № 4–5–6. – С. 3–10.
- Дергачов О.** Україна в європейському та євразійському інтер'єрі // Політична думка. – 2000. – № 4. – С. 80–92.
- Дергачов О.** Вибори в Україні: зовнішньополітичні орієнтації як чинник електоральної стратегії // Політична думка. – 1999. – № 3. – С. 28–34.
- Доморослий В.** Декларація про державний суверенітет: витоки, наслідки // Віче. – 1996. – №6. – С. 142–146
- Євангела С.** До ЄС не так далеко, якщо прискорити ходу // Віче. – 1996. – №12. – С. 102–112.
- Забігайло В.** Шлях України до Європейського Союзу // Політична думка. – 2000. – № 3. – С. 61–74.
- Зеленько Г.** Україна–Польща: політико–владні структури в умовах модернізації // Людина і політика. – 2000. – № 2. – С. 28–34.
- Камінський Є.** В ім'я національних інтересів. Чинники ефективності нашої зовнішньої політики // Політика і час. – 2001. – № 9. – С. 52–60.
- Канак Ф.** Український шлях в Європу: тенденції світового розвитку та національний прогрес // Розбудова держави. – 1994. – № 3. – С. 8–14.
- Кириченко В.** Українсько–російські відносини: час для дій // Віче. – 1999. – №3. – С.130–146.
- Коваль М.** Друга світова війна: український аспект// Віче. – 2000. – № 4.– С. 72–87.
- Коваль М.** "Україна – вузол світової політики" // Політика і час. – 2000. – № 3–4. – С. 85–94.
- Ковальський В., Маначинський О., Прашкін Є.** Національні інтереси: загроза та їх нейтралізація.// Віче. – 1994. – №7. – С. 56–70.
- Колісник В.** Біловезька угода у контексті права та під тиском міфів // Віче. – 1995. – № 3. – С. 135–145.

- Конєва П.** Польсько–українські стосунки в історичному та політичному контексті // Розбудова держави. – 1996. – № 5. – С. 39–42.
- Кононенко С.** Україна і Центральна Європа // Розбудова держави. – 1995. – № 7–8. – С. 48–49.
- Кононенко Н., Балабан Р.** Україна–Прибалтика: вектори співпраці // Людина і політика. – 2000. – № 4. – С. 10–16.
- Копиленко М.** Україна – Німеччина: інвестиція у власне майбутнє // Віче. – 1996. – № 6. – С. 108–120.
- Костенко Ю.** Національна безпека // Розбудова держави. – 1996. – № 9. – С. 9–14
- Кремінь В.** Україна і Росія: сфери конфронтації та співробітництва // Розбудова держави. – 1993. – № 1. – С. 3–12.
- Кремень В.** Політична стратегія України. Політичні перспективи // Віче. – 1994. – № 11. – С. 17–31.
- Кремень В.** Політична стратегія України. Порівняльні перспективи // Віче – 1994 – № 8 – С. 3–12.
- Кудряченко А.** Зовнішньополітичні засади незалежної України // Віче. – 1996. – №8. – С. 133–145.
- Кузьо Т.** Європа чи Євразія? Стратегія для України // Розбудова держави. – 1996. – № 6. – С. 15–20.
- Кузьо Т.** Україна та її сусіди // Політична думка. – 1994. – № 3. – С. 82–92
- Купчишин О.** П'ять років членства України у Раді Європи – здобутки і проблеми // Політика і час. – 2000. – № 9–10. – С. 3–8.
- Ладивір О.** Україна і Європа. Повернення чи входження ? // Віче. – 1993. – № 9. – С. 131–145.
- Лазарєва А.** Чи готова Україна до сусідства з НАТО? // Віче. – 1996. – № 4. – С. 54–64.
- Лазарєва А.** Чи однаково ми розуміємо систему безпеки // Віче. – 1996. – № 6. – С.120–130.
- Лановенко О.** Вихід один – етносоціокультурна інтеграція // Віче. – 1998. – № 12. – С. 74–84.
- Лисицин Є.** Стратегічне партнерство – поняття сучасне // Віче. – 1999. – № 2. – С.32–44.
- Литвин В.** Зовнішня політика України: 1990–2000 // Віче. – 2000. – №11. – С. 3–48.
- Литвин В.** Зовнішня політика України : від адаптації до конкретних дій // Віче. – 1993. – № 3. – С. 59–72.
- Литвин В.** Зовнішня політика України // Віче. – 2001. – № 1. – С. 16–47.
- Мартинов А.** Спільна зовнішня та оборонна політика Європейського Союзу: проблеми формування та перспективи реалізації (90–ті роки ХХ ст.) // Людина і політика. – 2001. – № 5. – С. 35–49.
- Матійчик Я.** За ширмою російського "прагматизму". Еволюція зовнішньополітичних орієнтацій РФ та українсько–російські відносини // Політика і час. – 2001. – № 5. – С. 82–90.
- Михальченко М.** Виклики зовнішнього світу: Україна ХХІ століття // Віче. – 2001. – №1. – С. 3–15.
- Михальченко М.** Україна ХХІ століття: і знову пошук шляхів розвитку // Віче. – 2001. – №1. –С. 3–16.
- Момачинський О., Пронкін Є.** Безпека України. Критерії та реалії // Віче. – 1993. – №9. – С. 47–49.
- Параконський Б.** Національні інтереси України та система їх пріоритетів // Розбудова держави. – 1993. – № 6. – С. 3–7.
- Парахонський Б.** Південні дивіденти. Сучасна політична ситуація на Близькому Сході та стратегічні інтереси України // Політика і час. – 1998. – № 10. – С. 43–52.
- Парахонський Б.** Південно–східний вектор // Політика і час. – 1998. – № 2. – С. 3–7.
- Пирожков С.** Українсько–російські відносини в євроатлантичному інтер'єрі // Політична думка. – 1999. – № 3. – С. 87–96.
- Рудич Ф.** Україна, Росія, Євроатлантика: деякі аспекти взаємовідносин // Людина і політика. – 2000. – № 3. – С. 40–44.
- Рудич Ф.** Україна й Австрія: політичні структури // Віче. – 1995. – №10. – С. 101–112.
- Рудич С.** Україна – Німеччина: вихід на сучасний рівень партнерства // Віче. – 1997. – №12. – С. 107–121.
- Рудич Ф.** Магістральні вектори зовнішньої політики України // Віче. – 2001 – №9. – С. 24–45.
- Руснак І.** Безпека і національні інтереси України // Віче. – 2000. – № 5. – С. 52–52
- Семенець О.** На нову прагматичну основу. Україна й Індія: погляд у ХХІ століття // Політика і час. – 2002. – № 1. – С. 3–10
- Сікора І.** Геополітична легітимація ролі України в "новому світовому порядку" // Політологічні читання. – 1994. – № 1. – С. 127–139.
- Скаленко О.** Проблеми входження України до Європейського союзу // Розбудова держави. – 1996. – № 2. – С. 31–33.
- Скаленко О.** Соціальний вимір зовнішньоекономічної стратегії України // Розбудова держави. – 1996. – № 9. – С. 21–25.

- Смолянюк В.** Фактор НАТО у формуванні військової могутності української держави // Людина і політика. – 2000. – № 3. – С. 24–33.
- Strujek T.** *Українська idea narodowa okresu międzywojennego. Analiza wybranych koncepcji.* – Wrocław: FUNNA, 2000. – 450 s.
- Струтинський В.** Україна і Польща на шляхах парламентаризму // Віче. – 1998. – №9. – С. 115–129
- Толстов С.** Україна в євроатлантичних відносинах: досвід пристосування // Політична думка. – 1999. – № 3. – С. 73–87.
- Троян С.** Україна в європейська інтеграція: соціал–демократичний вибір // Віче. – 1998. – № 11. – С. 20–25.
- Храмов В.** Українсько–російські відносини: моделі національної безпеки // Віче – 2000 – №3 – С. 10–30.
- Цибуленко М., Бондар Л.** Безпека України: чинники нестабільності // Розбудова держави. – 1996. – № 4. – С. 23–29.
- Червак Б.** Україна як геополітичний фактор на європейському континенті // Розбудова держави. – 1996. – № 11. – С. 35–37.
- Чмир В.** Уроки геополітики і молода українська держава // Розбудова держави. – 1993. – № 10. – С. 4–9.
- Чмир В.** Європейці без Європи: менталітет українського народу в історичному контексті // Політика і час. – 1998. – № 9. – С. 55–66.
- Шимон С.** Законодавство України і міжнародне право. Питання гармонізації// Віче. – 1998. – №12. – С. 150–152.
- Шишкін В.** Рада Європи: інститут захисту прав людини // Віче. – 1998. – №11. – С.74–86.
- Шишолін П.** Державний кордон: час кардинальних змін // Політика і час. – 2001. – № 9. – С. 9–15.

ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ НАПИСАННЯ РЕФЕРАТИВ

- Будкін В.** Через співробітництво з НАТО – до об'єднаної Європи, ЄС // Політика і час. – 1998. – № 9. – С. 23–29
- Канцелярук Б.** Політика різновекторного балансування // Розбудова держави. – 1997. – № 6. – С. 41–45.
- Карамзіна М.** Україна “між Сходом і Заходом” чи “країна границь”? // Віче – 1998 – №12 – С. 118–125.
- Кириченко В.** Захід чи Схід: пошук балансу // Політика і час. – 2000. – № 9–10. – С. 8–16.
- Кириченко В.** Латиноамериканський вектор зовнішньої політики // Віче. – 2001. – №12. – С. 99–113.
- Козакевич Є.** Розширення НАТО та європейська політика України // Політична думка. – 1999. – № 1–2. – С. 87–103.
- Кузьо Т.** Європа чи Євразія? Стратегія для України // Розбудова держави. – 1996. – № 6–7. – С. 14–16; С. 15–20.
- Левандовський В.** Україна в геополітичних концепціях першої третини ХХ століття // Політична думка. – 1994. – № 2. – С. 67–75.
- Левандовський В.** Україна в геополітичних концепціях першої третини ХХ сторіччя // Політична думка. – 1994. – № 3. – С. 58–68.
- Литвин В.** Зовнішня політика України 1999–2000 // Віче. – 2000. – №12. – С. 13–67.
- Медведчук В.** Європейський вибір України – історичний шанс для української соціал–демократії // Віче. – 2000. – №2. – С. 38–49.
- Парахонський В.** Україна–Європа–Росія: формування нових геополітичних парадигм // Політика і час. – 2000. – № 9–10. – С. 26–31.
- Рудич Ф.** Україна в геополітичному контексті // Віче. – 1998. – №11. – С. 3–20.
- Салтовський О.** Геополітичні сюжети в українській суспільній думці (перша половина ХХ ст.) // Політична думка. – 1996. – № 1. – С. 86–92.
- Україна в геополітичному інтер'єрі кінця ХХ сторіччя // Політична думка. – 1994. – № 3. – С. 69–81.
- Шнайдер–Детерс В.** Європейська перспектива України: повноправне партнерство чи добросусідство? // Політична думка. – 2000. – № 2. – С. 72–82.
- Lapidus G.W. *Gorbachev's Nationalities Problem* // *Foreign Affairs.*–1989.–N 4.–P. 92–108.
- Simon G. *Nationalism and Policy toward the Nationalities in the Soviet Union.*–Boulder CO: Westview, 1991.–483 p.
- Kozyrev A. *Russia: A Change for Survival* // *Foreign Affairs.*–1992.–N 2.–P. 1–16.

- Simes D.K. America and the Post-Soviet Republics // Foreign Affairs.–1992.–N 3.–P. 73–89.
- Gitelman Z. Glasnost, Perestroika and Antisemitism // Foreign Affairs.–1991.–N 2.–P. 141–159.
- Howard M. The Springtime of Nations // Foreign Affairs.–1990.–N 1.–P. 17–32.
- Нікітенко С.** Україна – Китай: стелися, шовковий шлях // Віче. – 1997. – №4. – С.134–142.
- Лук'яненко Є.** Світовий інформаційний простір і Україна // Віче. – 1997. – №11. – С. 38–44.
- Ткаченко В.** Співдружність маємо. Ще б до неї співдовір'я // Віче. – 1996. – №7. – С. 31–39.
- Синельников Р.** Вибір геополітичної стратегії на сучасному етапі державотворення України // Нова політика. – 2000. – № 5. – С. 22–26.
- Василенко С.** Перспективи інтеграції України в європейських процесах // Нова політика. – 2000. – № 6. – С. 12–17.
- Васильченко С.** Україна і ЄС: на шляху до спільного європейського дому // Нова політика. –1999. – № 4. – С. 16–20.
- Фомін С.** Глобалізація та її наслідки для України // Політика і час. – 2001. – № 7. – С. 74–79.
- Чалий В.** Вплив розширення ЄС на Україну в політичній сфері // Нова політика. – 2001. – № 6. – С.6–10.
- Омелян В.** Україна в новій архітектурі європейської безпеки. // Нова політика. – 1997. – № 3. – С. 5–11.
- Опришко В.** Україна в Раді Європи // Віче. – 1997. – №6. – С. 138–155.
- Пайпфер С., Паскуаль К.** Заявка України на вирішальне місце в історії.// Політична думка. – 2001. – № 4. – С. 25–47.
- Білорус О.** Імперативи стратегії розвитку України в умовах глобалізації // Політична думка. – 2001. – №4. – С. 68–84.
- Василенко С.** Геополітичні вектори України: витоки і особливості їх формування // Нова політика. – 2000. – № 3. – С. 46–51.
- Забарко Б.** Шлях України до Ради Європи // Нова політика. –1997. – №3. – С. 39–45.
- Грицай С.** Україна повертається в Європу // Нова політика. –1999. – № 3. – С. 19–36.
- Мацейко Ю.** НАТО: нові можливості і нові небезпеки // Політика і час. – 1999. – № 4. – С. 9–18.
- Демчук П.** НАТО розширюється, а що далі? // Розбудова держави. – 1997. – № 9. – С. 42–49.
- Мельник Ю.** НАТО: Україна на сучасному етапі // Нова політика. –1999. – № 2. – С.22–23.
- Мовчан М.** Україна – НАТО: проблеми та перспективи // Нова політика. – 2001. –№3. – С. 26–28.

Тема № 19:

ПРОГНОЗУВАННЯ У МІЖНАРОДНІЙ ПОЛІТИЦІ

ПЛАН

1. Методологія прогнозування у міжнародних відносинах.
2. Суть, принципи та критерії функціонування політичної розвідки.
3. Принципи і методи політичного прогнозування.
4. Основні варіанти розвитку міжнародних відносин у ХХІ ст.

КЛЮЧОВІ ПОНЯТТЯ І ТЕРМІНИ:

Футирологія, прогнозування,

РЕКОМЕНДОВАНІ ВЕБ-САЙТИ:

www.idea.int	International Institute for Democracy and Electoral Assistance
www.aceproject.org	Administration and Cost of Elections
www.iog.ca	Institute on Governance
www.me.kmu.gov.ua	Міністерство Економіки та з питань Європейської Інтеграції

ДОКУМЕНТИ:

“Україна – 2010”. Програма стратегічного розвитку.– К., 1999.

ЛІТЕРАТУРА:

Andrushchenko S. V., Buiak M. B. EU energy risk management concept implementation among member states: case studies of Poland. Actual problems of international relations. 2024. Vol. 1, No 161. P. 11-19. (Впровадження концепції управління енергетичними ризиками в країнах-членах Європейського Союзу: case study на прикладі Польщі).

Кравчук Н. Я., Луцишин О. О., Андрощук Д. В. Публічна дипломатія як стратегічний імператив зміцнення конкурентоспроможності держави в умовах трансформації світового порядку. Empirio. 2025. Том 2, № 1. С. 78-91.

Майборода О. Політичний порядок у кризовому дискурсі (на прикладі транзитних суспільств) . Політичні дослідження, 2022, № 2 (4), с. 7-25.

Пашков В. Ядерне роззброєння як каталізатор українсько-американських відносин. Політичні дослідження, 2022, № 2 (4), с. 119-139.

Герасимчук Т. Вплив позасистемних кризових чинників на структурні зміни в міжнародній системі: синергетичний підхід. Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії. 2024. Вип. 55. С. 269–284.

Гаврилишин Б. Дороговкази в майбутнє.– К., 1993.

Головинський К. Вплив особистісного фактора на зовнішню політику держави: важливість дослідження // Людина і політика. – 1999. – № 1. – С. 21–24.

Камінський Є. Протодемократичні концепції світового правління і перспектива України у ХХІ ст. // Політична думка. – 2001 – №3. – С. 102–109.

Камінський Є., Бассам А. Глобалізація, бідність і лівизна в сучасній західній футурології // Політична думка. – 2000. – № 3. – С. 89–102.

Carver G.A. Intelligence in the Age of Glasnost // Foreign Affairs.–1990.–N 3.–P. 147–166.

Олейнік І., Юдін Д. Феномен Римського клубу і Росія ХХІ століття // Ї.- № 18.- 2000.- С.155-161.

Хаммонд А. Три глобальні сценарії: вибір бажаного світу // Віче. – 1999. – №12. – С. 136–143.

Хантінгтон С. Сценарій третьої світової війни? Уривок з кн.: Зіткнення цивілізацій і перебудова світового порядку // Дзеркало тижня.- 2001.- № 1.- С. 5.

Шпенглер О. Падіння Заходу // Основа.- 1995.- № 6.- С. 57-74.

Яковець Ю. Глобальні тенденції соціокультурної динаміки і перспективи взаємодії цивілізацій у ХХІ ст. // Економіка України.- 2000.- № 3.- С. 8-18.

Eulau H. Micro–Macro Political Analysis: Accents of Inquiry.–Chicago, 1969.

Henrielder W.F. Comparative Foreign Policy.– N.Y., 1971.

Kamiński B., Okólski M. Granice modelowania globalnego.–Warszawa: PWN, 1982.–202 s.

Kowalski M. Cybernetyczny system stosunków międzynarodowych.–Warszawa; Kraków: PWN, 1981.– 158 s.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Версальська система – це приклад міжнародних відносин:

- А. Однополярної моделі,
- Б. Двополярної моделі,
- В. Триполярної моделі,
- Г. Багатополярної моделі.

2. Принципи мирного співіснування викладені в наступних документах:

- А. Гаазькій конвенції та Декларації прав людини,
- Б. Індійсько-китайській декларації та Токійському протоколі,
- В. Заключному акті ОБСЄ та Маастрихтському договорі,
- Г. Індійсько-китайській декларації та Заключному акті ОБСЄ.

3. Які з утворень не є суб'єктами міжнародного права:

- А. міжнародні організації;
- Б. протекторати;
- В. народи, що борються за незалежність;
- Г. міста-держави.

4. Ранги дипломатичних представників визначаються:

- А. Паризьким договором та Вестфальським протоколом,
- Б. Віденським регламентом та Аахенським протоколом,
- В. Лондонською конвенцією та Віденським регламентом,
- Г. Паризьким регламентом та Женевським протоколом.

5. Дипломатичний представник, який не володіє правом голосу, не підписує заключні документи, але може вносити пропозиції - це:

- А. Повірений у справах;
- Б. Спостерігач;
- В. Радник;
- Г. Персона нон грата.

6. Не належать до антиглобалістського руху:

- А. Анархісти
- Б. Радикальні “зелені”
- В. Ліберали
- Г. Марксисты

7. Принципи ядерного стримування розроблені:

- А. З.К.Бжезінським,
- Б. С.Ф.Гантінгтоном,
- В. Г.Кіссінджером,
- Г. М.А.Кепленом.

8. Агреман – це

- А. згода прийняти певну особу як главу дипломатичного представництва;
- Б. міжнародний договір про встановлення дипломатичних відносин;
- В. вірча грамота дипломатичного представника;
- Г. документ про визнання однієї держави іншою

9. Не є акторами світової політики:

- А. Урядові інституції;
- Б. Аналітичні центри;
- В. Транснаціональні корпорації;
- Г. Повстанські і визвольні рухи;

10. Науковий напрямок визначення суб'єктів міжнародних відносин, що передбачає плюралізм та рівнозначність різнотипних суб'єктів:

- А. Транснаціоналізм;
- Б. Етатизм
- В. Глобалізм;
- Г. Легітимізм;

11. Нунцій акредитується:

- А. при главі держави;
- Б. при міністрі закордонних справ;
- В. при главі церкви;
- Г. при дуаені дипломатичного корпусу;

12. Функції міжнародної політики:

- А. Організаційно-посередницька, охоронна, регулятивна, аксеологічна;
- Б. Охоронна, регулятивна, прогностична, організаційно-посередницька;
- В. Методологічна, охоронна, регулятивна, організаційно-посередницька;
- Г. Регулятивна, представницько-інформаційна, організаційно-посередницька охоронна;

13. Який з документів не є видом дипломатичної переписки:

- А. Меморандум;
- Б. Альтернат;
- В. Вербальна нота;
- Г. Пам'ятна записка;

14. Економічне інтеграційне об'єднання, до якого входили країни Східної Європи:

- А. Європейське об'єднання вугілля і сталі;
- Б. Організація Варшавського Договору;
- В. Рада Економічної Взаємодопомоги;
- Г. Європейське Економічне Співтовариство.

15. Концепція Міжмор'я передбачала інтеграцію країн:

- А. Середземномор'я;
- Б. Євразійського простору;
- В. Між Адріатичним, Балтійським і Чорним морем;
- Г. Між Чорним, Середземним та Білим морем.

16. Принцип альтернату застосовується:

- А. При підписанні міжнародних договорів;
- Б. При визначенні дипломатичних привілеїв;
- В. При проведенні міжнародних переговорів;
- Г. При визначенні мови міжнародних договорів.

17. Державна територія не поширюється на:

- А. Морські судна, морські кабелі;
- Б. Дипломатичні представництва, супутники, літаки;
- В. Міжнародні канали, міжнародні ріки;
- Г. Надра і нижню частину атмосфери.

18. Компоненти геополітичного положення:

- А. Статичне, динамічне;
- Б. Міжконтинентальне, континентальне, субконтинентально-регіональне;
- В. Приморське, річкове, гірське;
- Г. Рівнинне, транзитне, нейтральне.

19. Найконфліктніша цивілізація (за С.Ф.Гантінгтоном):

- А. Американська;
- Б. Китайська;
- В. Ісламська;
- Г. Західна;

20. Нейтралітет, який декларується стосовно конкретної війни і може бути скасований одностороннім актом держави:

- А. Евентуальний;
- Б. Постійний;
- В. Активний;
- Г. Пасивний.

Депозитарієм ратифікаційних грамот багатостороннього договору є:

- А. Держава, яка перша ратифікувала договір;
- Б. Держава, яка визначена у тексті договору;
- В. Держава, на території якої підписано договір;
- Г. Держава з постійним нейтралітетом.

“Блискуча ізоляція” - це доктрина зовнішньої політики:

- А. Албанії;
- Б. Китаю;
- В. Великої Британії;
- Г. США.

Ялтинська система – це приклад:

- А. Однополярної моделі,
- Б. Двополярної моделі,
- В. Триполярної моделі,
- Г. Багатополярної моделі.

РЕКОМЕНДОВАНА ТЕМАТИКА КУРСОВИХ РОБІТ

1. Геополітичні імперативи зовнішньої політики.
2. Теорія міжнародних відносин Р.Арона.
3. Багатоаспектність поняття національної безпеки.
4. Доктрина багатовекторності: плюси і мінуси.
5. Цивілізаційна модель світової структури.
6. Сучасні українсько–польські відносини.
7. Основні напрямки дипломатичної діяльності України у 1917–1920 рр.
8. Завдання, роль і функції НАТО в двополярному світі.
9. Ялтинська система.
10. Двополярна модель світу.
11. Футурологічні концепції міжнародних відносин у ХХІ ст.
12. Ісламський фундаменталізм та міжнародний тероризм.
13. Проблема екології у міжнародних відносинах.
14. Процеси глобалізації.
15. Від Ліги Націй до ООН: еволюція механізму гарантування міжнародної безпеки.
16. ГУАМ: історія і перспективи.
17. Міжнародні організації.
18. Роль міжнародних фінансових інституцій у процесах глобалізації.
19. Сучасний ісламський світ.
20. Геополітичні доктрини.
21. Теорія міжнародних відносин З.К.Бжезинського.
22. Методи впливу у міжнародній політиці.
23. Проблема прав людини у міжнародній політиці.
24. Теорія міжнародних відносин С.П.Хантінгтона.
25. Світові договірні системи.
26. Регіональна інтеграція.
27. Основні доктрини зовнішньої політики.
28. Теорія міжнародних відносин Г.Кіссінджера.
29. Міжнародні конфлікти.
30. Дипломатія як форма реалізації зовнішньої політики.
31. Війна як форма реалізації зовнішньо–політичних інтересів.
32. Поняття могутності у зовнішній політиці.
33. Баланс могутності як основоположний принцип зовнішньої політики.
34. Особливості ядерної політики.
35. Особливості міжнародних відносин у Центрально–Східній Європі.
36. Проблема месіанства у зовнішній політиці.
37. Доктрина Монро: історія і сучасність.
38. Дипломатія Ш.–М.Талейрана.
39. Сучасні українсько–російські відносини.
40. Україна та ісламський світ.
41. Проблема ефективності ООН у міжнародній політиці.
42. ЄЕС – ЄС: основні етапи інтеграції.
43. Регіональний сепаратизм у сучасних міжнародних відносинах.
44. Проблема національних меншин у міжнародних відносинах.

45. Єврейське питання (кін. ХІХ– поч. ХХІ ст.)
46. Колоніалізм і неоколоніалізм.
47. Рух неприєднання у біполярному світі.
48. Чорноморське регіональне співробітництво.
49. Миротворчі акції.
50. Російські геополітичні доктрини.
51. Єврорегіони: шлях до континентальної інтеграції.
52. Взаємовідносини Україна – ЄС.
53. Взаємовідносини Україна – НАТО.
54. Українська дипломатія на форумі ООН.
55. Сучасні українсько–німецькі відносини.

ПРОГРАМОВІ ВИМОГИ ДО ЕКЗАМЕНІВ

1. Поняття міжнародної політики.
2. Функції міжнародної політики.
3. Типологія міжнародних відносин.
4. Проблема моральності міжнародної політики.
5. Права людини в міжнародній політиці.
6. Міжнародні переговори: етапи і процедури.
7. Суб'єкти міжнародних переговорів.
8. Дипломатична переписка.
9. Необхідні риси характеру дипломатичних представників.
10. Основні категорії геополітики.
11. Основні елементи державної території.
12. Характеристика геополітичного положення.
13. Геоекономіка.
14. Зародження геополітики в теоріях Ф.Ратцеля.
15. Геополітична теорія Р.Челлена.
16. Обґрунтування німецьких геополітичних інтересів К.Гаусгофера.
17. Глобальна структура в геополітичній теорії Г.Дж.Маккіндера.
18. Теорія А.Т.Мехена про вплив морської могутності на політичну історію.
19. Геополітичне вчення Н.Спайкмена.
20. Концепція глобального американського лідерства у політичній думці З.К.Бжезинського.
21. Теорія зіткнення цивілізацій С.П.Хантінгтона.
22. Російські геополітичні теорії.
23. Геополітичний напрямок української політології.(С.Рудницький, Ю.Липа).
24. Геополітичне положення України.
25. Суть і розвиток порівняльного аналізу політичних систем.
26. Компаративістський аналіз політичних відносин.
27. Порівняння інститутів політичної організації суспільства.
28. Порівняльний аналіз норм політичних систем.
29. Компаративістське співставлення політико–культурних цінностей.
30. Суспільно–економічний аспект порівняльного аналізу політичних систем.
31. Поняття, типи і механізми політичної інтеграції.
32. Особливості політичної інтеграції у період античності.
33. Основні тенденції інтеграційних процесів у період середньовіччя.
34. Інтеграційні процеси в СРСР.
35. Основні етапи євроінтеграції.
36. Особливості політичної інтеграції у Центрально–Східній Європі.
37. Україна в інтеграційних процесах кін. ХХ –поч. ХХІ ст.
38. Суперечливість поняття глобалізації.
39. Глобалізація в міжнародній політиці.
40. Глобальні проблеми людства і шляхи їх вирішення.
41. Антиглобалістський рух.

42. Глобалістика як галузь політології.
43. Перспективи України в контексті глобалізації.
44. Доктрини зовнішньої політики.
45. Суть, етапи і особливості міжнародних конфліктів.
46. Джерела, причини і приводи міжнародних конфліктів.
47. Методи вивчення міжнародних конфліктів.
48. Типи міжнародних конфліктів.
49. Багатоаспектність поняття могутності у міжнародній політиці.
50. Проблематичність дефініції агресій.
51. Війна як форма реалізації зовнішньополітичних інтересів.
52. Міжнародні угоди про закони і звичаї війни.
53. Багатоаспектність мирних стосунків.
54. Несилові методи впливу у міжнародній політиці.
55. Світові договірні системи.
56. Багатополярна модель міжнародних відносин.
57. Принцип біполярної системи та ядерної дипломатії.
58. Риси однополярної системи.
59. Міжнародний тероризм як новітня загроза міжнародній безпеці.
60. Проблема запобігання конфліктам.
61. Роззброєння і контроль над озброєннями.
62. Проблема нерозповсюдження ядерної зброї.
63. Миротворчі акції.
64. Участь України у миротворчих акціях.
65. Нобелівські премії миру.
66. Поняття, структура і класифікація безпеки.
67. Дефініція національних інтересів.
68. Геополітичні пріоритети і стратегія національної безпеки.
69. Стратегія національної безпеки України.
70. Міжнародна безпека.
71. Організаційні основи міжнародної безпеки.
72. Еволюція військово-політичної доктрини НАТО.
73. Поняття, структура і регламентація діяльності міжурядових організацій.
74. Функції міжнародних організацій.
75. Типологія міжнародних організацій.
76. Цілі і структура Ліги Націй.
77. Структурні елементи ЄС.
78. Рада Європи.
79. Структура і завдання НАТО.
80. Структура і завдання ОВД.
81. Мета і структура РЕВ.
82. Міжнародні фінансові організації.
83. Регіональні міжурядові організації в Америці.
84. Регіональні міжурядові організації в Африці.
85. Регіональні міжурядові організації в АТР.
86. Принципи діяльності ООН.
87. Структура ООН.
88. Генеральна асамблея ООН.
89. Структура, компетенції і механізм ухвалення рішень у Раді Безпеки.
90. ЮНЕСКО
91. Українська РСР – член-засновник ООН
92. Проекти реформування ООН.
93. Поняття і типологія неурядових міжнародних організацій.

94. Релігійні НУМО.
95. НУМО комуністичного руху.
96. НУМО соціалістичного руху.
97. НУМО науковців.
98. Гуманітарні НУМО.
99. Спортивні НУМО.
100. Профспілкові НУМО.
101. Молодіжні НУМО.
102. Жіночі НУМО.
103. Асоціації держав–виробників.
104. Поняття, типи та особливості міжнародного публічного права.
105. Об’єкт та система міжнародного права.
106. Напрямки міжнародного права.
107. Наука міжнародного права.
108. Суб’єкти міжнародного права.
109. Норми міжнародного права.
110. Галузі і функції міжнародного права.
111. Поняття правонаступництва у міжнародному праві.
112. Випадки настання правонаступництва у міжнародному праві.
113. Поняття та основні теорії міжнародно-правового визнання.
114. Види і форми міжнародно-правового визнання.
115. Історичні концепції міжнародного права.
116. Джерела міжнародного права.
117. Взаємозв’язок міжнародного і внутрідержавного права.
118. Поняття і класифікація принципів міжнародного права.
119. Поняття, міжнародно-правової відповідальності.
120. Цілі та функції міжнародно-правової відповідальності.
121. Підстави міжнародно-правової відповідальності.
122. Види і форми міжнародно-правової відповідальності.
123. Обставини, що спричиняють звільнення від міжнародно-правової відповідальності.
124. Міжнародно-правові санкції і контрзаходи.
125. Світова економіка. Геоекономіка.
126. Міжнародні економічні відносини.
127. Міжнародний поділ праці.
128. Боротьба за ринки сировини і ринки збуту товарів
129. Світова Організація Торгівлі.
130. Світові економічні кризи і проблема міжнародної стабільності.
131. Міжнародні фінансові організації
132. Асоціації держав-виробників
133. Регіональні економічні об’єднання
134. Діяльність України в рамках Організації Чорноморського Економічного Співробітництва.
135. Основні напрямки зовнішньої діяльності Київської Русі і Галицько-Волинського князівства.
136. Закордонна політика козацької держави.
137. Дипломатія УНР.
138. Зовнішньополітична діяльність Української Держави періоду гетьманату.
139. Зовнішня політика ЗУНР.
140. Дипломатична діяльність УРСР.
141. Суперечливість української доктрини багатовекторності.
142. Взаємовідносини Україна – ЄС.
143. Участь України у програмі НАТО “Партнерство заради миру”.

144. Українсько-російські відносини.
145. Стратегічне партнерство України з Польщею.
146. Українсько–американські стосунки.
147. Діяльність України в рамках ГУАМ (ГУУАМ).
148. Проблеми української зовнішньої політики у контексті розширення ЄС і НАТО.
149. Методологія прогнозування у міжнародних відносинах.
150. Суть, принципи та критерії функціонування політичної розвідки.
151. Принципи і методи політичного прогнозування.
152. Основні варіанти розвитку міжнародних відносин у ХХІ ст.

Геник М.А. Теорія міжнародних відносин. Самостійна робота: Методичний посібник.- Івано-Франківськ. 2024.- 72 с.

У методичних рекомендаціях викладено тематичний план, програму лекційних і семінарських занять з теорії міжнародних відносин для самостійної роботи здобувачів. Розглядаються особливості кожної теми, для цього вміщено методичні матеріали у вигляді таблиць, схем, переліку термінів, літератури і т.д. Для перевірки знань наводяться зразки тестів.

Методичні рекомендації будуть корисні для викладачів, здобувачів і всіх, хто цікавиться політичними науками та теорією міжнародних відносин.